

Araştırma Makalesi / Research Article DOI: 10.33207/trkede.1023568

YUNANİSTAN’IN I. DÜNYA SAVAŞI DENEYİMİNE POSTYAPISALCI BİR BAKIŞ: SÖYLEM-TARİHSEL YAKLAŞIM*

*A Post-Structural Perspective to the Greece’s “Great War” Experience: The
Discourse-Historical Approach*

Özgür RENÇBERLER**

ÖZ: Eleştirel Söylem Çözümlemesi (EŞÇ), çeşitli türde sözlü, yazılı ve görsel metinlerdeki anlamın açığa çıkarılması için metinsel ve bağlamsal düzeylerde bir çözümleme yapmayı ve buna paralel olarak her düzeyde otorite, güç, ideoloji ve kimlik kavramları ekseninde eleştirel bir yaklaşımla söylemdeki sosyal pratiği ortaya koymayı amaçlamaktadır. Bununla birlikte Eleştirel Söylem Çalışmalarında öne çıkan yaklaşımlardan Söylem-Tarihsel Yaklaşım (STY), güçlü bir tarihsel araştırma eğilimi taşımakta ve söylemin üretildiği tarihsel ve sosyopolitik aralanı da kapsayan bir alt yapı sunmaktadır. Bu çalışma, STY ile araştırma yöntemi geliştirmeyi ve Yunanistan hakkında yapılan çalışmalara nasıl uygulanabileceğini göstermeyi hedeflemektedir.

Çalışma, söz konusu amacını yerine getirirken Yunanistan’ın I. Dünya Savaşı yıllarında deneyimlediği ve “Ulusal Ayrışma” adı verilen dönemi irdelemektedir. Bu adlandırma, dönemdeki başbakanlardan Eleftherios Venizelos ve Yunanistan Kralı Konstantinos’un savaş esnasında izlemek istedikleri politikanın çatışmasından kaynaklanmaktadır. Nitekim İtilaf ve İttifak Devletleri’nin de müdahaleleriyle keskinleşen süreçte (1915-1917), iki hükümetli bir Yunanistan ortaya çıkmış ve Kral Konstantinos tahttan dahi uzaklaştırılmıştır. Venizelos ve karşıtı olan politikacılar Metaksas’ın döneme ilişkin 1934 yılında kaleme aldıkları makaleler, çalışmanın veri örneklemini oluşturmaktadır. Barındırdıkları söylemler ise hem STY’nin araştırma basamaklarının örneklendirilmesi hem de 20. yüzyılın ilk yarısında Yunanistan’daki siyasi dinamiklere ve dile yönelik farklı bir bakış açısı sunulması amacıyla ele alınmıştır.

Anahtar Kelimeler: Yunanistan, I. Dünya Savaşı, Venizelos, Metaksas, Eleştirel Söylem Çözümlemesi, Söylem-Tarihsel Yaklaşım

* Bu makale, Trakya Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Balkan Çalışmaları Anabilim Dalı’nda Dr. Öğr. Üyesi Şahin Kılıç danışmanlığında hazırlanan Yunanistan’da “Ulusal Ayrışma” Söylemlerinin Eleştirel Çözümlemesi: Venizelos ve Metaksas Hesaplaşması başlıklı doktora tezinden oluşturulmuştur. Detaylı bilgi için bk. Rençberler, 2021.

** Dr., Trakya Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Balkan Dilleri ve Edebiyatları Bölümü, Çağdaş Yunan Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı, Edirne, orençberler@gmail.com, ORCID: 0000-0003-0850-8805

Geliş Tarihi / Received: 14.11.2021

Kabul Tarihi / Accepted: 19.11.2021

Yayın Tarihi / Published: 27.01.2022

ABSTRACT: Critical Discourse Analysis (CDA) aims at analyzing textual and contextual levels to reveal the meaning in various kinds of oral, written and visual texts. Correspondingly, it intends to unbare the social practice in discourse with a critical approach on the axis of the concepts of authority, power, ideology and identity at all levels. All the same, the Discourse-Historical Approach (DHA), one of the salient approaches in Critical Discourse Studies, has an intense historical research tendency and offers an infrastructure that includes the historical and sociopolitical background in which the discourse is developed. This study aims to promote a research method with DHA and indicate how it can be applied to studies about Greece.

The study focuses on the period “National Schism”, which Greece encountered during World War I. This naming originated from the conflicted policies of Eleftherios Venizelos, one of the prime ministers at the time, and of Constantine, the King of Greece, about how Greece must act during the war. Such that through the process (1915-1917) which became harder with the interventions of the Entente and Central Powers, a parallel administration was emerged and King Constantine was even dethroned. The articles written by Venizelos and one of his political opponents, Metaxas, in 1934 on the very period, are the research sample. The discourses they comprise are probed into to exemplify the research steps of DHA and to present a distinct perspective on the political dynamics and language in Greece in the first half of the 20th century.

Keywords: Greece, World War I, Venizelos, Metaxas, Critical Discourse Analysis, Discourse-Historical Approach

Giriş

Dilimizde *söylem* olarak anılan terim, Latince *discurrere* (başboş gezmek, dolaşmak) fiilinden türemiş; daha sonraları *discursus* (ayrılma, dağılma, uzaklaşma) olarak kullanılmaya başlanmış ve zamanla önceden sahip olduğu anlamdan farklılaşarak “bir yörünge etrafında dönen, karşılıklı iletişim, görüşme” anlamında kullanılmıştır (Barthes, 2012: 144-145). *Türkçe Sözlük*'e danışıldığında “söyleyiş, söyleniş, sesletim, telaffuz”, “kalıplaşmış, klişeleşmiş söz, ifade”, ve “bir veya birçok cümleden oluşan, başı ve sonu olan bildiri, tez” tanımlarının önerildiği görülmektedir (TDK, 2019: 2151-2152). Karaağaç'ın *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*'nde (2013: 713) “metin ve metnin oluşma şartlarının birlikteliği” olarak tanımlanan söylem için araştırmacılar tarafından ayrıca: “tümce sınırlarını aşan, tümcelerin birbirine bağlanması açısından ele alınan sözce” (Vardar, 2002: 179); “her türlü düşüncenin anlatımı” (Yücel, 2014: 7-8); “uzamsal, zamansal ve kişiye bağlı değişkenler açısından oluşturulmuş dilsel ve dildışı yapı” (Günay, 2013: 26) ve “özne hakkında uzun uzadıya konuşma, bir şey hakkında iletişim” (Sözen, 2017: 17) gibi tanımlar da kaydedilmiştir.

Yapılan bu tanımlardan hareketle bir sözün söylem olabilmesi için bir bakış açısına sahip olması gerektiği düşünülebilir. Bununla birlikte, bu bakış açısının beraberinde bir özneyi, öznenin ürettiği iletiyi, iletinin alıcısını ve dolayısıyla ortaya çıkan bağlamı da getirdiği kanaatine varılabilir. Söylem

ile ilgili yapılan tanımlardan hareketle, tüm tanımların ortak yönünün, bu kavramın öznelerarası sözlü ya da yazılı iletişim eylemine göndermede bulunduğu söylenebilir. Dolayısıyla söylemin öznelerarası olması, meydana gelen iletişim durumunun incelenmesi gerekliliğini ortaya çıkarmıştır.

Bu görevi üstlenen söylem çözümlemesi, dil ile dilin kullanıldığı bağlam arasındaki ilişkiye odaklanarak hem sözlü hem de yazılı etkileşimlerin tanımını ve çözümlemesini yapmaktadır (Paltridge, 2012: 3). Söylem çözümlemesi, dilsel ve sosyopolitik olmak üzere iki ana yaklaşıma ayrılabilir. Dilsel yaklaşım, dilin küçük ölçekli boyutları, dilbilgisi yapıları ve bu özelliklerin sosyal bir bağlamda nasıl etkileştiği ile ilgilidir ve bu yaklaşıma uygun yapılan söylem çözümlemesi belirli bir bağlamda konuşma ve metin kurallarına odaklanır (Miles, 2010: 368-369).

Öte yandan sosyopolitik yaklaşıma dâhil edilebilecek bir grup dilbilim araştırmacısı, dilin toplum içindeki kullanım özelliklerinin incelenmesinin sadece betimsel boyutta kalmayarak ideolojik ve politik konulardan soyutlanmadan toplumsal, tarihsel ve politik süreçler kapsamında sebep-sonuç ilişkisi içinde incelenmesi gerektiğini öne sürmüş ve bunun sonucunda eleştirel dilbilim alanı ortaya çıkmıştır. Daha sonraları Eleştirel Söylem Çözümlemesi (ESC) adı verilen bu alan, dili bir sosyal pratik olarak görür; bilgi, sosyal ilişkiler ve kimliklere ilişkin özellikleri ve dönüşümleri inceleme amacı taşır (Büyükkantarcıoğlu, 2006: 121-122).

ESC, bağımsız bir araştırma alanı olarak ilk kez 1991 Ocak ayında Amsterdam Üniversitesi'nin desteği ile düzenlenen konferansta, Teun A. van Dijk, Norman Fairclough, Gunther Kress, Theo van Leeuwen ve Ruth Wodak gibi araştırmacıların bir araya gelmesiyle ortaya çıkmıştır. Araştırmacılar, özellikle söylem çözümlemesinin eleştirel yönü ve buradan hareketle benimsenebilecek kuramsal ve yöntemsel noktalar üzerine tartışma fırsatı bulmuşlardır. Böylece hâlâ etkin bir şekilde varlığını sürdüren ESC'ye yönelik birbirinden farklı yaklaşımların gelişmesine olanak tanımıştır (Wodak, 2001a: 4).

ESC, dil ve toplum arasındaki ilişkiyi tanımlamak, yorumlamak ve açıklamak için kullanılmakta olup temel amaçlarından biri, sosyal problemlerle başa çıkmak adına iktidarda olanları, fırsatlara sahip olanları ve önemli olaylardan sorumlu olanları eleştirel bir biçimde ele almaktır (van Dijk, 1997: 2). Özellikle mücadele ve çatışma ilişkilerini açıklayan kurumsal, politika, cinsiyet ve medya vb. türdeki söylemlerin çözümlenmesini konu edinmektedir (Wodak, 2001a: 2). Ayrıca yazılı ve sözlü konuşmanın çözümlenmesinde ideoloji, güç, otorite ve eşitsizlik

kaynaklarını araştırmakta ve iletişimsel olayların bu kavramlardan etkilendiği fikrini varsayarak dil ile aralarındaki bağlama odaklanmaktadır (van Dijk, 2001: 352). Bununla birlikte, eleştirel söylem araştırmacıları yalnızca ideolojilerin açıkça ortaya konulmasını hedeflemekle kalmaz; analogiler ve kavramsal eğretilmeler gibi çeşitli dilsel araçlar kullanılarak kodlanan gizli inançları ortaya çıkarmakla da ilgilenirler (Wodak ve Meyer, 2016: 8).

Kısacası EŞÇ'nin kapsamı, türlü sözlü ve yazılı metinlerdeki anlamın açığa çıkarılması için metinsel ve bağlamsal düzeylerde bir çözümleme yapmanın yanı sıra, her düzeyde otorite, güç, ideoloji ve kimlik kavramları ekseninde eleştirel bir yaklaşımla söylemdeki sosyal pratiğin ortaya konmasıdır.

Doğası gereği çok disiplinli olan EŞÇ, sosyoloji, psikoloji, dilbilim, tarih ve politika gibi çeşitli disiplinlerle bağlantılı olabileceğinden, zaman içindeki gelişimi çeşitli kuramsal yaklaşımlarla ilişkilendirilmiştir. Buradan EŞÇ'nin katı kurallara bağlı olmadığı, esnek ve devingen olduğu anlaşılmaktadır. Nitekim EŞÇ ile çözümleme yapacak olan araştırmacılar için araştırma konularına uygulayabilecekleri tümdengelimli ve tümevarımlı yaklaşımlar bulunmaktadır. Örneğin Norman Fairclough, "Diyalektik İlişkisel Yaklaşım" ile EŞÇ'nin, sosyal pratiklerin kendisini oluşturan unsurlarıyla anlam üretme arasındaki diyalektik ilişkiyi çözümlenmeye çalıştığını ileri sürmektedir (Fairclough, 2009).

"Sosyal-Aktör Yaklaşımı"ını geliştiren Theo van Leeuwen, söylemi "sosyal pratiğin yeniden yapılandırılması" olarak görmekte ve böylece söylem içindeki çeşitli aktörleri, farklı eylem seviyelerinde yer alan ve farklı güç düzeylerine erişen sosyal aktörler olarak sunmaktadır (van Leeuwen, 1996). Keza Teun Adrianus van Dijk'a göre, söylem çözümlemesinin amacı sadece metinlere eklenmiş ideolojiyi bulmak ve incelemek değil, bu ideolojilerin ardındaki zihinsel süreçlere de odaklanmaktır. Sosyo-Bilişsel Yaklaşım, ideolojinin sosyal gruplar tarafından değerler bütünü olarak görüldüğünü ve bu çerçevede geliştirilen söylemin, muhafaza, baskı, savunma, yasama ya da tahakküm aracı olarak kullanıldığını önermektedir. Dolayısıyla söz konusu olguları incelemeyi hedeflemektedir (van Dijk, 2009).

Söylem-Tarihsel Yaklaşım

Ruth Wodak'ın öncülüğünde Viyana'daki söylem araştırmacılarının geliştirdiği ve zamanla daha geniş akademik çevrelerce benimsenen bir EŞÇ türü olan Söylem-Tarihsel Yaklaşım (STY), adından da anlaşılacağı üzere

güçlü bir tarihsel araştırma eğilimi taşımaktadır. Bununla birlikte söz konusu “tarihsel” betimleme, bütünü bir parçası olarak görülmelidir. Nihayetinde otuz yılı aşkın süredir gelişen yaklaşıma ait kuramsal ve yöntemsel çerçevenin sürekli detaylandırılması ve farklı konuların ele alınmasıyla birlikte yapılan araştırmalar salt tarihsel bir eğilim taşımaktan öteye geçmiştir.

Önde gelen STY araştırmacılarından Martin Reisigl’in “The Discourse-Historical Approach” (2018: 44-59) başlıklı makalesinin ışığında STY’nin tarihine kısaca değinmek, yaklaşımın araştırma alanlarına yönelik bilgi vermesi bakımından yararlı olabilir. STY, uygulamalı olarak ilk kez 1986 yılında Kurt Waldheim’in Avusturya cumhurbaşkanlığı seçim kampanyasında ortaya koyduğu anti-Semitizm imajının yapısını çözümlmek için kullanılmıştır. 1990’lı yıllarda STY artık söylem çalışmaları içinde giderek adı daha da duyulmaya başlayan temel yaklaşımlardan birine dönüşmüş; 2004 yılında Wodak’a teklif edilen kürsü üzerine, Lancaster STY’nin ikinci merkezi haline gelmiştir. Ayrıca Loughborough, Bern ve Örebro üniversitelerinde de STY kürsüleri kurulmuştur. Çoğunlukla cinsiyetçilik, anti-Semitizm ve ırkçılık gibi geniş çaplı olguları çözümlmeye çalışan STY ile Avrupa Birliği’nde göç, uyum sağlama ve ayrımcılık söylemleri gibi çalışmalar da yapılmıştır. Son zamanlarda söylem-tarihsel çözümlme kullananların eleştirel anlamda dikkatini çeken birçok araştırma alanı arasında iklim değişikliği söylemleri de bulunmaktadır. Keza siyasi afişler, broşürler, çizgi romanlar, belgeseller vb. gibi görsel iletişimi kuvvetle vurgulayanlar da dâhil olmak üzere çeşitli türleri kapsayan durum çalışmaları yürütülmektedir.

Tarihine bakıldığında STY’nin problem odaklı bir perspektifi seçen, esnek ve üretken bir ESÇ türü olduğu görülmektedir. Seçilen söylemlerle ilgili sosyal problemler çok boyutlu olduğu için böyle bir bakış açısı disiplinlerarası araştırmayı gerektirir. Bununla birlikte, disiplinlerarası karakterine rağmen, Söylem-Tarihsel Yaklaşımın dilbilime dayanan güçlü kökleri bulunduğu da hatırd tutulmalıdır.

STY’nin odağındaki kavramlara değinmeye *ideoloji* ile başlanabilir. Yaklaşıma göre ideoloji, çoğu zaman, belli bir sosyal grup tarafından paylaşılan zihinsel temsiller, kanılar, tercihler, tavırlar ve değerlendirmelerden oluşan tek taraflı bir bakış açısı ya da dünya görüşüdür. STY için ideolojiler, söylem aracılığıyla eşitsiz iktidar ilişkilerinin kurulmasını ve muhafaza edilmesini sağlayan önemli araçlardır. Ayrıca ideolojiler, iktidar ilişkilerinin az ya da çok kökten bir şekilde değişim

geçirmesinde araç işlevi görmektedirler. Bu suretle STY, dilsel ve diğer göstergesel pratiklerin çeşitli sosyal kurumlarda ideolojilerin yeniden üretilmesinde hangi şekillerde aracılık ettiğine özel ilgi gösterir (Wodak, 2001b: 63-64).

Dilin tek başına güçlü olmadığını ifade eden STY için *dil*, güçlü insanların iktidar elde etmek için kullandıkları bir araç ve iktidar ilişkilerinin bir ifade ediliş şeklidir. *İktidar*, sosyal alanın her bir yanına yayılmış durumdadır. İktidar, söylemlerde meşrulaştırılır ya da meşruiyetini yitirir; ancak iktidar ilişkileri aynı zamanda çeşitli kontrol mekanizmalarıyla söylemleri sınırlar ve düzenler. Metinler ise, sıklıkla toplumsal mücadelenin ideolojik izler taşıyan alanları mahiyetini taşırlar. Böylelikle STY, çeşitli ifadelerde ve iktidarın yönlendirilmesinde dilsel yapıların nasıl kullanıldığına odaklanır (Reisigl ve Wodak, 2016: 26).

Söylemin üretildiği tarihsel ve sosyopolitik artalanı da kapsayan bir alt yapı sunan STY, böylece önceden üretilen söylemlerle güncel söylemler arasında tarihsel bilgi kapsamında ideolojinin nasıl yeniden yapılandırıldığı ve devam ettirildiğini incelemeyi amaçlamaktadır (Wodak, 2011: 35-38). Buradan hareketle STY, söylemi sosyal eylemlerin belirli alanlarına konumlanmış bağlama dayalı dilsel uygulamalar kümesi olarak görmektedir. Söylem, sosyal temellidir. Büyük ölçekli bir konuya bağlıdır ve farklı bakış açılarına sahip birçok sosyal aktörün eylemlerinin meşrulaştırılmaya çalışıldığı tartışmayla ilgilidir.¹

STY, *metinlerin* söylemlerin parçaları olduğunu ileri sürer (Reisigl ve Wodak, 2000: 35). Metinler ise, belirli bir sosyal bağlam içindeki yine belirli bir sosyal amaca hizmet etmek üzere şekillenmiş iletişim tipleri ve kalıpları olarak nitelendirilebilecek türlere ayrılmaktadır. Nitekim bu yaklaşımın ayırt edici özelliği, yazılı, sözlü ya da görsel metin türlerinin çözümlenmesinde ve yorumlanmasında o zamana kadar üretilmiş metinleri ve tüm geçmiş bilgileri dizgesel olarak birleştirmeye çalışmasıdır (Fairclough ve Wodak, 2000: 266). Böylece siyasi bağlamla ve toplumla uyumsuz ilişki sürdüren belirli söylemlerin ve güçlü grupların hegemonyasını açıklar ve bunların söylemlerini çok bağlamli düzeylerde çözümler (Reisigl ve Wodak, 2000: 33).

¹ Bununla birlikte söylemi tanımlamak ve sınırlarını belirlemek ya da bir söylemi diğer söylemlerden ayırmak sabit bir tabana oturmaz. Çözümlemede söylem, her zaman çözümleyicinin bakış açısına dayanır. Böylece araştırmanın nesnesi olan söylem, yeniden yorumlanmaya ve çalışılmaya açık dinamik bir dilsel varlıktır (Reisigl ve Wodak, 2016: 27).

Bu nedenle ulaşılabilen tüm art alan bilgilerinin sistemli şekilde çözümlenmeye ve yorumlamaya dâhil edilmesini salık veren STY araştırmacıları, söylemin ortaya çıktığı *bağlamı* dört aşamada ele almaktadır (Wodak, 2001b: 66-67):

- a) Metni oluşturan cümlelerin birbiriyle kurduğu ilişkiler ve oluşturdukları iç-bağlam
- b) İfadeler, metinler ve türler arasındaki metinlerarası ve söylemlerarası ilişkiler
- c) Söylemin yorumlanması için gerekli olan dünya bilgisi ya da dildışı düzey
- d) İncelenen söylemde sosyopolitik ve tarihsel bağlamın birbiriyle ilişkisi

Son olarak STY, çözümlenme ve yorumlamada belirlediği eleştiri boyutlarına atıf yapılmasını öngörmektedir (Reisigl ve Wodak, 2009: 88):

1. “Metin veya söylem bağımlı eleştiri”, tutarsızlıkları, çelişkileri, paradoksları ve ikilemleri keşfetmeyi amaçlar.
2. “Sosyo-tanı eleştirisi”, metin/söylem iç alanının aşarak söylemsel uygulamaların, açık veya örtük biçimdeki ikna edici karakterinin açığa çıkarılmasıyla ilgilenmektedir.
3. “Prognostik eleştiri”, iletişimin dönüşümüne ve gelişmesine katkıda bulunacak önerilerde bulunulmasını öngörmektedir.

Özetle STY'nin ideoloji, dil, iktidar, söylem, metin, bağlam ve eleştiri anlayışları çerçevesinde oluşturulan en önemli on ilkesi sıralanabilir (Reisigl ve Wodak, 2016: 31-32):

1. Yaklaşım, (kuramda, yöntemde, araştırma pratiğinde ve uygulamada) disiplinlerarasıdır.
2. Yaklaşım, problem odaklıdır; özgül dilsel parçalara odaklı değildir.
3. Kuramın yanı sıra yöntem de eklektiktir; bu da incelenen nesneyi anlamada ve açıklamada yardımcı olan kuram ve yöntemlerin bütünleştirilmesine işaret eder.
4. Eğer derin bir çözümlenme yapılıyor ve incelenen konu hakkında bir kuram oluşturulmaya çalışılıyorsa konunun gerektirdiği ölçüde saha çalışmasını ve etnografik incelemeyi gerektirir.

5. Yaklaşım akıl yürütmeye dayanır: kuram ve çözümlenen veriler arasında sürekli bir devinim gereklidir.
6. Çoklu metin türleri ve çoklu kamusal alanlar incelenir; metinlerarası ve söylemlerarası ilişkiler irdelenir.
7. Tarihsel bağlam, metinlerin ve söylemlerin yorumlanmasına daima dâhil edilir.
8. Çözümleme için kategoriler ve araçlar sabit değildir. Araştırmaya konu olan probleme göre her çözümleme için uyarlanmalıdır.
9. Köklü kuramlar temel oluştururken, özgül çözümlenmeler için orta boy kuramlar daha yol gösterici olur.
10. Sonuçların uygulanması önemli bir hedeftir. Sonuçlar farklı alanlardaki uzmanlara açıklanmalı ve ikinci adım olarak, belirli söylemsel ve sosyal alışkanlıkları değiştirmek amacıyla uygulanmalıdır.

Söylem-Tarihsel Yaklaşım'da Araştırma Basamakları

Reisigl ve Wodak'a göre (2016: 34) ideal bir söylem-tarihsel çözümlemenin basamakları şu şekildedir:

1. Kuramsal bilgiye erişilir ve danışılır. (Daha önce yapılmış çalışmaların toplanması, okunması ve tartışılması yoluyla)
2. Sistematik bir şekilde veri ve bağlam bilgisi toplanır. (Araştırma sorularına, çeşitli söylemlere ve söylemsel olaylara, sosyal alanlara, odaklanılan metinlere, türlere, göstergesel medya malzemesi ya da aktörlere bağlı olarak)
3. Özgül çözümleme için veriler toplanır ve hazırlanır. (Konuyla ilgili kriterlere göre veriler seçilir ve elenir.)
4. Araştırma soruları ve varsayımlar kesinleştirilir. (Verilerin ilk gözden geçirilmesi ve literatür taramasına dayanarak)
5. Nitel pilot çözümleme yapılır. (İlk varsayımların ve kategorilerin test edilmesini ve daha başka varsayımların ortaya konmasını sağlar.)
6. Detaylı durum çalışmaları yapılır. (Başta nitel, ancak bir kısmı da nicel olabilecek şekilde verilerin bütünü dâhilinde)
7. Eleştiri getirilir. (İlgili bağlam bilgisi ve eleştirinin üç boyutuna atıf yapılarak sonuçların yorumlanması)

8. Detaylı çözümleme sonuçları uygulamaya sunulur. (Konu itibariyle mümkün olduğu takdirde)

İdealize edilmiş bu araştırma basamakları, uzun bir tarihsel süreci ve geniş bir konuyu içeren bağlam kapsamında ve genellikle bir araştırma grubuyla proje şeklinde gerçekleştirilen çalışmalar için geçerlidir. Reisigl ve Wodak'ın da altını çizdiği üzere (2016: 34) araştırmacı, yapacağı çalışmanın ölçeğine göre basamakları daraltabilir. Örneğin Reisigl ve Wodak (2016), küresel ısınma hakkındaki çevrimiçi haberlere yapılan yorumları çözümledikleri esnada yukarıdaki basamaklardan 1, 2, 4 ve 5 numaralı olanlara odaklanmışlar; böylece üst konu olan "iklim değişikliği" söylemlerine yönelik bir pilot çalışma gerçekleştirmişlerdir.

Araştırma basamakları, bir izlek olarak göz önünde bulundurulursa STY, kuramsal bilgi edinilip, ele alınacak söylem/lerin seçilip veri toplanmasının, araştırma soruları ve varsayımların belirlenmesinin ve ilgili bağlam bilgilerinin sunulmasının ardından söylem çözümlemesi için izlenecek üç boyutlu bir inceleme modeli önermektedir (Wodak, 2001b: 72):

1. Belirli bir söyleme ait içerik ve konuların belirlenmesi
2. Söylemsel stratejilerin incelenmesi
3. (Tür olarak) dilsel araçların ve (örnekler halinde) bağlam-bağımlı dilsel oluşumların ele alınması

Belirli bir söylemin, STY ile çözümlenmesi için söz konusu stratejilere, ne amaçla geliştirildiklerine ve hangi araçlarla uygulamaya konulduklarına değinilmesi gereklidir (Wodak, 2001b: 73):

a. *Adlandırma*

Amaçlar: Sosyal aktörlerin, nesnelerin, olguların, olayların, süreçlerin ve eylemlerin söylemsel inşası.

Araçlar: Kişi adları, eylemleri ve süreçleri belirtmek için kullanılan fiiller ve isimler, kişi ve işaret zamirleri gibi göstericiler, eğretilmeler ve ad aktarmaları vb.

b. *Yüklemleme*

Amaçlar: Sosyal aktörlerin, nesnelerin, olguların, olayların, süreçlerin ve eylemlerin olumlu ya da olumsuz söylemsel niteliğini belirleme.

Araçlar: Sıfatlar, koşuntular, niteleyici çeşitli yan cümlecikler, eşdizimlilik, açık karşılaştırmalar, benzetmeler, eğretilmeler, kinayeler, sezdirimler, klişeler vb.

c. *Tartışma*

Amaçlar: Gerçeğe ve haklılığa yönelik iddiaların sorgulanması ve doğrulanması.

Araçlar: Söylemdeki iddiayı haklı çıkarmaya ve meşrulaştırmaya yarayan makul araçlar olan *toposlar* ve yanıltıcı olan *safsatalar*.

d. *Çerçeveleme*

Amaçlar: Konuşmacının veya yazarın bakış açısını konumlandırma ve katılımı ya da mesafeyi ifade etme.

Araçlar: Dolaylı ve dolaysız anlatım, noktalama işaretleri, söylem işaretçileri, eğretilme vb. yeniden bağlamsallaştırma araçları.

e. *Şiddetlendirme/Yumuşatma*

Amaçlar: Konuşmacının veya yazarın, ifade ettikleri önermelerin keskinlik derecesini şiddetlendirerek veya yumuşatarak okuyucu/dinleyici üzerindeki ikna edici etkisini düzenlemek.

Araçlar: Küçültme ve yüceltme sözcükleri, teyit soruları, belirsiz ifadeler ve dolaylı konuşma, mübalağa ve arıksayış gibi söz sanatları, atasözleri ve deyimler vb.

“Ulusal Ayrışma” Hakkında Söylemlerin Çözümlemesi

Çalışmada, STY ile nasıl bir çözümleme yöntemi izlenebileceğinin daha iyi anlaşılması için Yunanistan’ın I. Dünya Savaşı yıllarında deneyimlediği “Ulusal Ayrışma” süreci bağlamında ülkedeki önde gelen “rakip” siyasi aktörlerin geliştirdikleri söylemler, örnek bir durum çalışması altında ele alınmıştır. Böylece STY’nin Yunanistan bağlamında üretilen söylemlerin çözümlenmesi amacıyla nasıl kullanılabileceğinin de ortaya konacağı düşünülmektedir.

Öncelikle ilk araştırma basamağına uygun olarak kuramsal bilgiye başvurulacak olursa, STY’nin söylem çözümlemesi esnasında göz önünde bulundurduğu önemli üç kavramdan bahsedilebilir. Bunlardan *metinlerarasılık*, metinlerin hem geçmişte hem de güncel olarak birbiriyle bağlantılı olması anlamına gelmektedir. Bu bağlantılar, bir konuya ya da ana aktöre açık atıf; aynı olaylara atıf; anıştırma ya da çağrışım; ana tartışmaların

bir metinden diğer metne aktarılması yoluyla sağlanabilir. Bu aktarımların yeni bir bağlam oluşturulmasında kullanılmasına *yeniden bağlamsallaştırma* (recontextualization) denilmektedir. Eğer, belirli bir bağlamdan bir parça alınıyorsa *bağlamdan bağımsızlaştırma* (de-contextualization) süreci gerçekleşmektedir. Ayrılan bu parça, yeni bir bağlamın oluşturulmasında kullanılıyorsa yeniden bağlamsallaştırma sürecine tekrardan girilmiş demektir. Dolayısıyla aralarında devinim bulunmaktadır (Reisigl ve Wodak, 2016: 28).

Öte yandan *söylemlerarasılık*, söylemlerin birbiriyle çeşitli yollarla bağlantılı olmasına işaret eder. Eğer söylem, konu bağıntılı bir unsur olarak ele alınırsa, başka söylemlerin konularına ya da bölümlerine sıklıkla atıfta buldukları görülebilir. Dolayısıyla söylemler açık yapılardır ve pek çok noktada yeni alt konularda ortaya çıkabilirler. (Reisigl ve Wodak, 2016: 28).

Pierre Bourdieu'nun "alan/habitus" kuramından yola çıkarak Girnth'in geliştirdiği bir kavram olan *eylem alanları* ise STY'de bir söylemin "kısmi" çerçevesini oluşturan toplumsal gerçeklik kesitleri olarak ele alınmaktadır (Reisigl ve Wodak, 2009: 90). Farklı eylem alanları², söylemsel pratiklerin farklı özelliklerine göre belirlenirler. Belli bir konu hakkındaki söylem, bir eylem alanında başlayıp bir diğeri üzerinden ilerleyebilir. Böylece söylemler, çeşitli alanlara yayılabilir, alanlar arasında geçiş yapabilir, üst üste gelebilir, birbirlerine atıf yapabilirler. Sonuçta başka söylemlerle bağlantı kurabilir ya da çatışabilirler (Wodak, 2008: 17).

STY, farklı eylem alanlarına yayılmış söylemlerin yorumlanmasında geniş bağlam bilgisine başvurulmasını elzem görmektedir. Nitekim bağlam bilgisi, özellikle tarihsel bağlam, metinleri ve söylemleri metinlerarasılık ve söylemlerarasılık ile birbirine bağlayan önemli bir süreç olan yeniden bağlamsallaştırmanın bir yandan işlevini yerine getirmesine bir yandan da izlenmesine olanak tanımaktadır (Wodak, 2010: 61-62).

O halde tarihsel-siyasi konuların ve metinlerin çözümlenmesinde, ilk olarak her zaman tarihsel art alanla ve söylemsel "olayların" gömülü olduğu özgün tarihsel kaynaklarla ilgili olabildiğince fazla bilgiyi birleştirmeye çalışmanın gerekli olduğu söylenebilir (Wodak vd., 2009: 7-8). Bir diğer

² Örneğin Reisigl, çalışmasında (2008: 98-99) *siyasi eylem* çatısı altında, "yasama prosedürü", "kamuoyu oluşturma", "siyasi tanıtım", "siyasi idare", "siyasi kontrol", "parti-içi tavır, fikir ve iradenin şekillendirilmesi", "partilerarası tavır, fikir ve iradenin şekillendirilmesi", "uluslararası ve ulusal ilişkilerin düzenlenmesi" şeklinde kategorize ettiği sekiz *eylem alanı* belirlemiştir.

deyişle ilk araştırma soruları ortaya konur ve bu bağlamda tarihsel bağlam bilgisi toplanır.

Bu çalışmada olduğu gibi Yunanistan'ın I. Dünya Savaşı deneyimine dair ne gibi söylemler üretildiğine dair bir araştırmaya girişildiği takdirde, ilk karşılaşılabilecek olgulardan biri “Ulusal Ayrışma” süreci olacaktır³:

Ulusal Ayrışma Nedir?

I. Dünya Savaşı'nın Ağustos 1914'te patlak vermesiyle birlikte dönemin başbakanı Eleftherios Venizelos ve Yunanistan Kralı Konstantinos, Yunanistan'ın savaşta yer alıp almayacağı ve hangi şartlar altında savaş kararı alınacağına dair zıt görüşe sahip olmuşlardır. İki aktörün çatışan politikalarıyla başlayan, 1915-1917 yılları arasında İtilaf ve İttifak Devletleri'nin de müdahaleleriyle tırmanarak iki hükümetli bir Yunanistan'ın ortaya çıkmasına ve sonucunda Kral Konstantinos'un tahttan uzaklaştırılmasına kadar varan süreç, “Ulusal Ayrışma” olarak adlandırılmaktadır. Kutuplaşmanın başlangıcından Venizelos'un Haziran 1917'de Atina'da yeniden iktidara gelmesine kadar geçen süre zarfında toplamda 9 hükümet kurulmuş; ülke siyasetinin ayrışmasına halkın da iştirak etmesiyle kaotik bir ortam oluşmuştur.

Bu sürece yönelik literatür taraması, araştırmacıyı temelde siyasi bir hizipleşmeye işaret eden ve varlığını uzun yıllar sürdüren “Venizelizm ve Antivenizelizm” olgularına götürecektir. İki rakip hizbin eylemleri hakkında yapılacak okumalar, tarihsel süreci 1930'lara taşıyacaktır:

Venizelizm ve Antivenizelizm Nedir? Bu kutupların aktörlüğünde şekillenen olgular ve olaylar nasıl bir tarihsel süreçten geçmiştir?

Yunanistan, 20. yüzyılın başlarında hâlâ, yenileşme hareketinin iflasla sonuçlanması nedeniyle 1893 yılında girdiği ekonomik kriz ve 1897 Osmanlı-Yunan Savaşı'nda aldığı yenilgi sonrası başlayan siyasi açmaz ile mücadeleye devam etmektedir. Temelde ülkedeki, siyasi, mali ve askeri sorunlara müdahale etmek adına gerçekleştirilen 15 Ağustos 1909 tarihli Gudi Darbesi'nin ardından ülkedeki siyaset sahnesine Giritli avukat ve politikacı Eleftherios Venizelos çıkmıştır. Yunanistan Krallığı'nın kuruluş yıllarından itibaren ülkenin ilk tayin edilen sınırlarında yaşayanlar (otokton - ουτόχθων) ile ülkeye sonradan yerleşenler veya eklenilen bölgelerde yaşayanlar (heterokton - ετερόχθων) ve alt soyları arasındaki iktidar mücadelesinden kaynaklanan geniş kapsamlı düşünsel çatışma söz

³ Başlık altında bahsedilen tarihsel bağlamla ilgili ayrıntılı bilgi için bk. Rençberler, 2021.

konusudur. Bu durum göz önünde bulundurulduğu takdirde, hâlihazırda Yunanistan'da siyaset yapan, tarih literatürüne geçtiği adıyla “eski parti” liderlerinin, ülkeye yeni gelen ve kurduğu Liberal Parti ile kısa sürede büyük bir kitle tarafından desteklenen Venizelos'a karşı giriştikleri yoğun muhalefet anlam kazanabilir.

Öyle ki Venizelos 1910 yılında, anayasada düzenlemeler yapmak üzere yeni bir seçim gerçekleştirmek istediğinde “eski parti” liderleri boykot ederek katılmamışlardır. Meclise yeniden Mart 1912'de yapılan seçimlerin akabinde giren bu muhalefet partilerine ve ilerleyen yıllarda sözü edilenlerin takipçileri olan ya da yeni kurulan merkez ve sağ partilere toplu olarak Antivenizelist denmiştir. Aynı şekilde Liberal Parti ile ortaklık kuran, bağımsız olarak meclise girse de Venizelos güdümünde olan ya da Liberal Parti'den ayrılıp benzer sâiklerle politika yürüten oluşumlar da Venizelist olarak anılmıştır. Ancak 1915 yılında ülkedeki siyasi kutuplaşmanın toplumsal bir boyut kazanmasıyla birlikte kavramlar anlam genişlemesine uğramıştır. Kimin himayesi sayesinde mevki edindiklerine göre memurlar, Venizelos'a ya da Konstantinos'a yakın olmalarına göre subaylar, Venizelos ya da eski politikacıları destekleyip desteklemediklerine göre gazeteciler ve çıkar ilişkileri doğrultusunda işadamları, bu iki kategoriye göre sınıflandırılmaya başlamışlardır. Eğitimciler, doktorlar, din adamları, komşular ve hatta aynı aile içindeki kişiler dahi kendilerini Venizelist ya da Antivenizelist olarak tanımlamıştır (Hering, 2004: 817-818).

Haziran 1917'de Müttefik desteğiyle Atina'ya dönerek “Ulusal Ayrışma”ya eylemsel boyutta son veren Venizelos, Yunan ordularını İzmir'e çıkararak Anadolu “macerasını” başlatmış; ancak Kasım 1920'de iktidarla birlikte “macera”yı da devralan Antivenizelistler 1922 yılında “felaketi” yaşamışlardır. Akabinde yapılan İhtilal, Antivenizelist cenahı baskılayarak Yunanistan'da cumhuriyeti tesis etmiştir. Öte yandan iki tarafın birbirini izleyen darbe/teşebbüsleri, keza Liberal Parti'nin itici kuvveti Venizelos'un Yunan siyasetine giriş çıkışları: 1. Cumhuriyet fikrinin tutunmasını engellemiş; monarşinin restore edilmesi tartışmalarını doğurmuştur. 2. Antivenizelistler ve Venizelistler arasında istikrarsız koalisyonlar kurulmasına neden olmuştur. Bu nedenle kutuplaşma, iki savaş arası dönemde varlığını sürdürmüştür; halk bazındaki yankısını korumuştur.

Yapılan literatür taramasında dönemin aktörleri arasında öne çıkacak bir isim de İoannis Metaksas olacaktır. Nitekim Ulusal Ayrışma boyunca gerek Genelkurmay Başkanlığı'ndaki görevi, gerek Konstantinos'a sunduğu faal destek ile genel manada tarafsızlık politikasını savunmuştur. Metaksas, iki

savaş arası dönemin yukarıda betimlenen siyasi ortamında kurduğu “Antivenizelist” parti ile ülke siyasetinde yer edinmek istemiştir. Fakat Venizelos’un 1928-1932 yıllarındaki göreceli istikrar dönemini açan seçimlerde aldığı sonuç, onu bir süreliğine siyasetten uzaklaştırmıştır. Bu nedenle 1933 yılından itibaren Liberal Parti liderine karşı sert politika izleyerek oy potansiyelini artırmak istemiştir.

Veri Toplama

Söz konusu çalışmanın üretildiği doktora tezi için Yunan Meclis Kütüphanesi, Yunan Milli Kütüphanesi, Atina ve Panteion Üniversitesi kütüphanelerinden “Ulusal Ayrışma” dönemine ilişkin kaynaklara ulaşılmıştır. Ayrıca, kütüphaneler ve dijital platformlar/veritabanları vasıtasıyla Eleştirel Söylem Çalışmaları özelinde dilbilim, siyasi retorik, tartışma kuramları, mantık gibi alanlarda yerli ve yabancı literatür taranmıştır.

Çalışma için veri ve bağlam bilgisi toplama sürecinde her ikisi de Yunanistan’ın eski başbakanlarından olan rakip siyasetçiler Eleftherios Venizelos ile İoannis Metaksas’ın Ekim 1934 - Ocak 1935 tarihleri arasında Ulusal Ayrışma sürecine yönelik karşılıklı yazdıkları makaleler ile karşılaşmıştır. STY’nin söylemlerin tarih içerisindeki dönüşümüne odaklanmasından hareketle Venizelos ve Metaksas’ın 1930’larda “Ulusal Ayrışma”ya dair geliştirdikleri söylemler, araştırmanın konusu haline gelmiştir. Böylelikle çalışmanın geçmişi, 1915-1917 yıllarını kapsayan “Ulusal Ayrışma”, şimdiki zamanı ise makalelerin kaleme alındığı 1934-1935 yılları haline gelmiştir. Dolayısıyla tarih içinde bir “geçmiş” ve “şimdi” tasavvur edilmiştir. Sonuç olarak çalışma, Yunanistan’da Venizelizm ve Antivenizelizm olarak anılan iki kutbun, Ulusal Ayrışma’nın üzerinden yaklaşık yirmi yıl geçmesinin ardından I. Dünya Savaşı yıllarında yaşanan olaylar vasıtasıyla birbirilerini nasıl tanımladıklarını, nitelendirdiklerini ve eylemlerini nasıl savunduklarını ortaya koymayı amaçlamıştır.

Çalışmaya veri sağlayan makalelerin bağlamı açılacak olursa, Venizelos, 11 Ekim 1934 tarihinden itibaren ülkenin siyasi alandaki sorunlarını ele alacağını belirttiği ve I. Dünya Savaşı yıllarından başlamak üzere iki savaş arası dönemde rakip siyasi partilerin eylemlerine yönelik genel bir değerlendirme olarak planladığı makaleleri, başlıca Yunan gazetelerinde yayımlamaya başlamıştır. Metaksas, 13 Ekim 1934 tarihinden itibaren *Kathimerini*’de Venizelos’un iddialarına savunma yapmaya girişmiş ve rakibinin “Ulusal Ayrışma” yıllarına yönelik atladığı noktalar olduğuna dikkat çekmiştir. Venizelos’un Metaksas tarafından kaleme alınan

değerlendirmelere cevap vermeye ve bu vesileyle “genç nesli aydınlatmaya” kararlı olduğunu ifade etmesiyle bir nevi “hesaplaşma” başlamıştır.

Özetle Venizelos, 11 Ekim - 28 Kasım 1934 tarihleri arasında, 7 tanesi doğrudan güncel politikasını desteklemek için açılış mahiyeti taşıyan, toplamda 39 makale kaleme almıştır. Öte yandan Metaksas, 13 Ekim 1934 - 23 Ocak 1935 tarihleri arasında toplamda 70 makale yazmıştır.

Örneklem

Çözümlemeye tabii tutulacak makaleler, eksiksiz yayımlandıkları gazetelerden sağlanmıştır. Metaksas'a ait olanlar için *Kathimerini*, dönemde faaliyet gösteren birçok gazeteden ulaşılabilen Venizelos makaleleri için ise *Patris* gazetesi tercih edilmiştir. “Katharevusa” (arı dil) olarak adlandırılan ve Yunanistan'ın 1976 yılına kadar yürürlükte olan resmi yazı dilinde kaleme alınan bu makaleler, araştırmacı tarafından Türkçeye çevrilmiştir.

Venizelos ve Metaksas'a ait hangi makalelerin araştırma örneğine alınacağına yönelik iki kıstas belirlenmiştir. Birincisi, makalelerin ana konuya sadık kalacak şekilde, Venizelos ve Metaksas tarafından inşa edilen söylemlere karşılıklı cevap vermeleri; bir diğer ifadeyle münazara niteliği taşıyor olmalarıdır. İkinci kıstas ise araştırmanın odaklandığı dönemi teşkil eden “Ulusal Ayrışma” sürecini kapsamalarıdır.

Yukarıdaki kıstasların süzgecinden geçirildikten sonra geriye kalan Venizelos'a ait “30” ve Metaksas'a ait “38” makale, örnekleme alınmıştır. Ulusal Ayrışma makro-konusu ekseninde şekillenen söylemlerarası konular çerçevesinde tasnif edilmişlerdir. Buna göre tartışmanın ana hatlarını çizen “1” ve ardından Büyük Savaş'ın başlangıcından Eylül 1916'da Selanik Geçici Hükümeti'nin kurulmasına kadar olan süreci kapsayan “3” üç ana başlık altında toplanmışlardır (Rençberler, 2021).

Araştırma Soruları

Yukarıda açıklandığı şekliyle çözümlenmek üzere hazırlanan veriler sayesinde araştırma soruları kesinleştirilebilir. Buna göre:

- 1915 ile 1917 yılları arasında Yunanistan'ın geçirdiği “Ulusal Ayrışma” sürecinde Venizelos ve Metaksas, kendilerini, taraftarlarını ve karşıtlarını, öte yandan İtilaf ve İttifak Devletleri'ni nasıl tanımlamışlar, birbirilerini olumsuz göstermek için nasıl yüklemişlerdir?
- Venizelos ve Metaksas, ürettikleri söylemlerle kendilerini nasıl savunmuşlar ve eylemlerini meşru kılmak için karşı tarafı nasıl suçlamışlardır?

• Üzerinden yaklaşık yirmi yıl geçmiş olaylara/olgulara yönelik iki kutbun görüşlerinde değişim bulunmakta mıdır?

• 1915 - 1917 yılları arasında yaşananlar, monarşinin geri getirilmeye çalışıldığı, iktidarın askeri darbelerle el değiştirdiği iki savaş arası dönemin siyasi konjonktüründe tarafların şahsi siyasi ajandaları için nasıl bir propaganda işlevi görmüştür?

Örnek Bir Durum Çalışması: “Müttefik Notasıyla Yunan Bağımsızlığının Çiğnenmesi”

Kesinleştirilen araştırma soruları bağlamında, yukarıda anılan araştırma örneklemeden spesifik bir söylemlerarası konuyla örnek çözümleme yapılarak çalışmanın temel amacı yerine getirilebilir.

Metaksas'ın (1934, 19 Ekim) “hesaplaşmada” rakibine karşı üstün gelmek için kullandığı en güçlü argümanlarından biri İtilaf Devletleri'nin 8/21 Haziran 1916 tarihinde Yunanistan'a ilettikleri notanın “Yunan bağımsızlığını sona erdirdiğine” ve “Venizelos'un bu yıkımı kabul ettiğine” dair önermesidir. Venizelos'un (1934, 7 Kasım) tarihinde bu argümana savunma yapması, “Müttefik Notasıyla Yunan Bağımsızlığının Çiğnenmesi” söylemlerarası konusunu oluşturmuştur. İki rakibin ilgili metinlerini çözümlemeden önce kısa bir tarihsel bağlam bilgisi verilmesi tartışılan konuyu daha anlaşılır kılacaktır.

İtilaf Devletleri, Şubat 1915'te Çanakkale üzerine toplu bir çıkarma yapılmasına karar verdikleri aşamada, Yunanistan'a kara ordusu ve donanmasıyla katkı sağladığı takdirde Anadolu'da genişleme hakkı tanınacağını bildirmişlerdir. Kral Konstantinos'un harekâta katılımı onaylamaması, Venizelos'u 21 Şubat 1915 tarihinde istifa etmek durumunda bırakmıştır (Clogg, 1992: 87). Mecliste çoğunluğa sahip olan Liberal Parti, Venizelos'un yerine gelen Gunaris'e güvenoyu vermemiş ve Konstantinos'u meclisi feshedip seçimleri ilan etme durumunda bırakmışlardır. Böylece Liberal Parti, savaşa girilmesini öngören politikasını halkın takdirine sunmuş ve galip gelmiştir (Nikolakopoulos, 2003: 34-36).

10 Ağustos 1915 tarihinde yeni hükümeti kuran Venizelos, savaş politikasını devam ettirmiş; Sırbistan ile 19 Mayıs 1913 tarihinde imzalanan ikili antlaşma dolayısıyla, Sırbistan'a yapılacak olası bir Bulgar saldırısı karşısında Yunanistan'ın savaşa girmek zorunda kalacağını açıklamıştır (Yannulopoulos, 2003: 226-227). Eylül 1915 itibarıyla Bulgaristan seferberlik ilan edip Sırp sınırına birliklerini nakletmeye başlayınca, Yunanistan da Bulgar taarruzu tehlikesine karşı seferberlik ilan etmiştir.

Venizelos, Sırbistan'a yardım edilmesi için İngiltere ve Fransa'yı Selanik'e 150.000 kadar asker çıkarmaya davet etmiş ve ayrıca Sırbistan'a saldırı gerçekleştiği takdirde askeri çatışmaya girilmesi kararını meclisten geçirmiştir. Bu gelişmeler, Kral ile ikinci defa anlaşmazlığa düşmesine ve dolayısıyla ikinci defa istifa etmesine neden olmuştur (Smith, 2002: 87).

Kral Konstantinos, 29 Ekim'de meclisi dağıtarak 6 Aralık 1915 tarihinde seçimlerin yapılacağını ilan etmiş ve Stefanos Skuludis'e geçiş hükümetini kurma görevi vermiştir. Venizelos, Mayıs seçimlerini kazandığı halde yürüttüğü politikaya müdahale edilmesini ve meclisin aynı konu hakkında yeniden dağıtılmasını milli iradenin hiçe sayılması olarak görmüş ve seçimleri boykot etmiştir (Alivizatos, 2017: 227-228).

Seçimlerin ardından başbakanlık görevini sürdüren Skuludis, tarafsız Yunan topraklarını lojistik üs olarak kullanan İtilaf Devletleri ile bu nedenle ülkenin uluslararası hukuka uygun davranması konusunda direten İttifak Devletleri'nin yarattığı baskı ile başa çıkması gerekmiştir. Savaşın iki bloğun arasında denge yakalamaya çalışarak geçirilen altı ay sonrasında Skuludis iktidarının düşmesine neden olacak en önemli gelişme yaşanmıştır. İttifak Devletleri, Selanik'e nakledilen Sırp birlikleri nedeniyle güçlenen Müttefik güçlerine karşı "önlem amaçlı" olduğunu bildirerek 13 Mayıs 1916 tarihinde Rupel Tabyası'nı işgal etmişlerdir. İtilaf Devletleri, işgalin Konstantinos'un işbirliği ile gerçekleştiğini ileri sürerek 8/21 Haziran 1916 tarihinde Yunanistan'a sert bir nota vermiştir. Buna göre Yunan seferberliğinin derhal iptal edilmesi, Skuludis hükümeti görevi bırakması ve geçici tarafsız yeni bir bakanlar kurulu göreve başlaması istenmiştir. Ayrıca İtilaf Devletleri, garantör devletler sıfatıyla gerekirse Yunan halkının özgürlüklerinin koruyucusu olacaklarını belirterek, anayasaya aykırı buldukları 1915 Aralık seçimlerinin iptal edilmesini ve polis teşkilatına Venizelist isimlerin de atanmasını istemişlerdir (Mavrogordatos, 2015: 83).

Tablo 1: Venizelos makalesi (1934, 7 Kasım)

1	...Ancak 16 Haziran 1916 notası ⁴ , Alman-Bulgarların Doğu Makedonya'daki
2	istilas ile birlikte Müttefik birliklerinin Selanik'te bulunmasının sonucuydu.
3	İngiliz-Fransızların Selanik'te bulunmalarının krallık politikasının

⁴ İlk olarak Metaksas (1934, 19 Ekim) ve ardından Venizelos (1934, 7 Kasım), Müttefik notasının tarihini 16 Haziran 1916 olarak vermektedirler. Ancak, dönemin gazetelerinden, hatıratlardan ve araştırma eserlerinden ulaşılabileceği üzere anılan notanın doğru tarihi 8/21 Haziran 1916'dır. Nitekim Metaksas da (1934, 13 Kasım) Venizelos'un notaya dair savunmasına cevap yazarken hatasının farkına varıp tarihi düzeltmiştir.

4 uygulanmasında onca güçlük yaratmış olması nedeniyle bana sorumluluk
5 yükleyemeyecekleri hâlihazırda açıklandı. Skuludis hükümeti, Alman ve Bulgar
6 birliklerinin neden olabilecekleri zararı tazmin edeceklerine ilişkin Almanya ve
7 Bulgaristan'ın verdiği «kâğıt parçası» güvencelerle yetinip, Bulgarların Doğu
8 Makedonya'ya girmesini kabullendiği için ise hiç sorumlu tutulamam.

9 Sözü edilen nota ile Yunan egemenliğinin çiğnendiğine dair şüpheye yer yoktur.
10 Çünkü notanın sonucu olarak Müttefiklerin zaptı altında bulunan yerlerde askeri
11 yönetim kurulmuştur.

12 Ancak bu kimin suçudur? Tekrar ediyorum. Kral, kısa süre önce Yunan halkının
13 iradesiyle iktidarı devralan yetkili hükümetin politikasını yürütmesine izin verseydi
14 ve İngiliz-Fransızlarla mücadele yoldaşı olarak Sırbistan'a yardım etseydik, Sn.
15 Metaksas Yunan egemenliğinin çiğnendiğini ve «Yunan devletinin bağımsızlığının
16 sona erdirildiğini» savunabilir miydi?

17 Acaba Sn. Metaksas, Batı Cephesi'ndeki Fransız topraklarında bulunan
18 milyonlarca askerden oluşan İngiliz birliklerinin «Fransa'nın bağımsızlığını sona
19 erdirdiğini» ya da basitçe Fransız egemenliğini çiğnediğini mi düşünüyor?

20 Eğer Sn. Metaksas böyle düşünüyorsa o zaman tartışmak anlamsızdır.

21 Ancak Sn. Metaksas, beni Yunanistan'ın bağımsızlığının - kendi görüşüyle - sona
22 erdirilmesini kabul etmekle suçluyor.

23 Bu suçlamamın neye dayandığını tam olarak anlayamıyorum.

24 Acaba Sn. Metaksas, Müttefik notasının açıklanmasından sonra, krallık
25 rejiminin bana başvurarak, Yunanistan'ın bağımsızlığının sona erdirilmesi
26 tehlikesinin ya da daha açık konuşacak olursak, Yunan egemenliğinin çiğnenmesi ve
27 parçalanması tehlikesinin önüne geçilmesi için gerekli önlemleri ortaklaşa tahlil
28 etmemizi talep ettiğini mi savunuyor?

29 Bana böyle bir çağrının hiçbir zaman yapılmadığını tasdik ederken, hafızamın
30 beni yanılttığını sanmıyorum.

31 Eğer yapılsaydı, krallık politikasını yürütenlere bir kurtuluş yolu olduğunu
32 söyledim. Bulgarları ve müttefiklerini yenmemiz için, İtilaf Devletleri ve eski
33 müttefiklerimiz Sırplarla bir olmamız. Olayların geldiği noktada, Kralın,
34 kayınbiraderine o güne kadar kendisine yararlı olmak için elinden geleni yaptığını,
35 ancak bundan sonra Yunanistan'ın ve bizzat kendisinin çıkarlarını gözetmek
36 zorunda olduğunu söylemekle sorumlu olduğunu onlara açıkladım. «Ebedi»
37 Kayzer ile arasının bozulması tehlikesi olsa da Kral'ın bunu yapmakla yükümlü
38 olduğunu ekledim.

39 Sn. Metaksas, belki de benim Kral'ı görme ve kendisine şunları söyleme
40 girişiminde bulunmaya borçlu olduğum görüşündedir: Görüyorum ki Doğu
41 Makedonya'daki Alman-Bulgar işgali nedeniyle Müttefikler Yunan ordusunun
42 seferberliğinin kaldırılmasını istiyorlar. Bu, Yunan egemenliğinin çiğnenmesi
43 demektir ve senin hükümetinle ortak hareket etmeye ve bu talebi protesto edip
44 ordumuzu sonuna kadar seferber tutmaya hazırım.

45 Ancak ben, ne istediğimi ve neyin ülkemin yararına olacağını bilen bir siyaset

46 *adamıydım.*

47 *Seferberliğin aylar boyunca devam ettirilmesini, iktidar sahiplerimizin onulmaz*
48 *deliliği addediyordum. Ki bunlar, seferberliğin korunması ile ülkeyi mali açıdan*
49 *tüketiyorlar ve milli ruhu bana karşı zehirlemek ve milli şuuru kırmak gibi şeytani*
50 *planlarını açığa vurmadığı sürece, ordumuzun moralini düşürüyorlardı.*

51 *Şimdi, eğer Sn. Metaksas'ın savunduğu buysa, benim böylesi bir politikayı*
52 *izlemem nasıl mümkün olabilirdi?*

53 *Fakat krallık politikasını izleyenlerin Yunanistan'ın çıkarlarını kurban ederek*
54 *Almanya'nın çıkarlarına hizmet etme çabası, gözlerini o denli kör etmiştir ki bu*
55 *körlük bugün dahi devam ediyor ve Sn. Metaksas, bütün Yunanistan'ın krallık*
56 *politikasının ortağı olması gerektiğine mi inanıyor?*

57 *Çünkü tüm Yunan halkının İtilaf Devletleri'ne karşı ciddi bir şekilde ortak*
58 *cephede görünmesi için, notalarına itaat etmeyi reddedip, gerektiği takdirde silahlı*
59 *çatışmaya girecek kadar kararlı olmalıydık. Sn. Metaksas'a soruyorum: «Krallık*
60 *politikasını yürütenlerin onları başarısızlıklara iten körlüğü, bizim de delirip onlarla*
61 *ortak bir cephe teşkil ettiğimiz takdirde, İtilaf Devletleri ile silahlı çatışmaya*
62 *kadar varacak kusursuz muydu?»*

63 *Körlüklerinin bu radeye vardığına inanamayarak, en azından Sn. Metaksas o*
64 *zaman gerçekten de böyle bir politika izlememiz gerektiği fikrinde olduğunu*
65 *açıklayana dek, bu kadar delice bir politikanın neticelerini tahlil etmeyi eksik*
66 *birakıyorum.*

67 *Ancak belki de Sn. Metaksas, hiç de böyle bir politika izlenmesi gerektiği fikrinde*
68 *olmadığını; ancak krallık politikası bu başarısızlığa neden olduğu için tüm Yunanlar*
69 *olarak «kralımızın» etrafında kenetlenerek politikasının ortağı olmamız ve böylece*
70 *Müttefikleri, Skuludis'in krallık hükümetine daha çok kolaylık sağlamaya mecbur*
71 *birakmamız gerektiğini düşündüğünü söyler.*

72 *Sn. Metaksas'ın fikri gerçekten bu muydu acaba?*

73 *Ancak bu politikanın izlenmesi için ikisi de birbirinden zayıf iki koşul*
74 *gerekiyordu.*

75 *Birincisi, Liberaller olarak Kral'ın Tanrı'nın inayetiyle hüküm sürdüğüne*
76 *inanarak monarşistler olmalıydık ve ülkenin geleceğinin söz konusu olduğu*
77 *durumlarda bile emirlerine körü körüne biat etmeliydik.*

78 *Ancak iyisiyle kötüsüyle liberaller olarak böylesi monarşizm hisleriyle ne*
79 *doğduk ne de yetiştirildik.*

80 *İkinci koşul ise bizim de rakiplerimiz gibi, tüm Yunanistan'ı krallık politikasının*
81 *ortağı kılarak Yunan Makedonyası'ndaki egemenliğimizi artık ciddi derecede*
82 *tehlikeye attığımızı anlayamayacak kadar kör olmamızdı.*

83 *Tarafımızca benimsenecek böylesine delice bir politika, Yunanistan için büyük*
84 *felaketlere gebeken rakiplerimiz için tek bir getiri sağlardı. Yaşanacak felaketler*
85 *için Kral'dan ve danışmanlarından hesap sormaya hakkımız olmazdı. Ancak o*
86 *zaman bile halk tarafından hesap sorulmayacağını mı sanıyorlar? Askeri*
87 *danışmanları ve uzun yıllardır tutamadığı dili yüzünden savaşa sürüklenen*

88 *İmparator Wilhelm, Almanya'yı über Alles⁵ kılmak amacıyla hareket ediyor; savaşın*
89 *başlarında tüm Alman halkının alkışlarına mazhar oluyordu. Nihayetinde tahttan*
90 *düşmedi mi ve geçen 16 yılın ardından Almanya'da onu geri getirmeyi düşünen*
91 *kimse var mı?*

Çözümleme 1

Venizelos'un "Yunan bağımsızlığının çiğnenmesi" hususunda suçlanan taraf olduğu ve savunma yaptığı göz önünde bulundurulursa söylemlerinde başvurduğu stratejileri argümantasyon-tartışma omurgası üzerine bina etmesi anlaşılabilir bir durumdur. Bununla birlikte gönderi niteliği taşıyan adlandırma stratejilerini belirli bir bağlamda sosyal aktörleri inşa etmek ve temsil etmek için kullanmıştır. Keza söyleme konu olan sosyal aktörlerin, nesnelere, olguların, olayların, süreçlerin ve eylemlerin doğrudan ya da dolaylı olarak dilsel özelliklerinin değerlendirilmesi olarak tanımlanabilecek yüklemleme stratejileri de gözlemlenmektedir.

Reisigl ve Wodak (2000: 45), kişileri ve grupları küçük düşürmenin, kötü göstermenin ve "olumlu ben" (iç grup) / "olumsuz öteki" (dış grup) temsili yaratılmasının en kolay yolunun onları dilsel ve biçimsel olarak aşağılayarak tanımlamak ve nitelendirmek olduğunu belirtmektedirler. Bu nedenle STY'nin önerdiği söylemsel stratejilerden adlandırma ve yüklemleme stratejilerinin iç içe geçmiş olduğu anlaşılmaktadır. Konuya dönülecek olursa, Venizelos'un suçlanması hasebiyle olumlu "ben" temsilinden ziyade rakip kutbun olumsuz temsiline ve niteliklerine yoğunlaştığı anlaşılmaktadır.

Söylemlerinde dış grubunu temsil eden, Kral Konstantinos ve ona yakın politikacılar, kısaca Antivenizelistler ve Metaksas'a yönelik adlandırma ve yüklemleme stratejilerine göz atılacak olursa:

İktidardaki rakiplerini ve izledikleri siyaseti genel olarak "krallık politikası" şeklinde bir kapsamlayışla tanımlamıştır. Buradan hareketle "krallık politikasını yürütenler" (31)⁶ ve "krallık politikasını izleyenler" (53) gibi tanımlamalar da türetmiştir. Böylece Venizelos, söz konusu adlandırmalar ile karşıtları siyasi açıdan vizyon sahibi olmayan ve Kral'ın güdümündeki sosyal aktörler olarak sunmaktadır. Aynı stratejiyi dönemdeki iktidar için makalesinin başında "Skuludis hükümeti" (5) ve devamında "Skuludis'in krallık hükümeti" (70) tanımlarını atfetmesinde karşılaşılmıştır. Ayrıca Venizelos'un "krallık rejimi" (24-25) tanımlamasıyla ülkedeki

⁵ "Her şeyin üstünde" anlamına gelen ifade, kaynak metinde "über Alles" şeklinde Almanca kaydedildiği için orijinal hali korunmuştur.

⁶ Parantez içindeki rakamlar, atıf yapılan metin parçasının satır numarasını göstermektedir.

anayasal sistemin ötelenerek, Konstantinos'un şahsi politikalarının dayatıldığını sezdirmeye çalıştığı söylenebilir.

Venizelos, yukarıda açıklandığı üzere kurduğu olumsuz temsili, dış grubundan kaynaklı olgulara verdiği isimlerle desteklemiştir. "Krallık politikasının uygulanması" (3-4) şeklinde nispeten genel bir tanımla başlayan söylem temsili, "iktidar sahiplerinin onulmaz deliliği" (47-48), "böylesine delice bir politika" (65), "onları başarısızlıklara iten körlük" (60) ve "Yunanistan'ın çıkarlarını kurban ederek Almanya'nın çıkarlarına hizmet etme çabası" (53-54) gibi söz öbeklerinde yüklemelerle bezenerek şiddetlendirilmiştir.

Söyleminde, dış grubunun ülke yönetimindeki yetersizliğini "körü körüne biat etmek" (77), "kör olmak" (82), ve ülke aleyhine giriştiklerini "ülkeyi mali açıdan tüketmek", "milli ruhu zehirlemek", "milli şuuru kırmak" ve "ordunun moralini düşürmek" gibi adlandırma ve yüklemleme birlikteliğiyle inşa edilmiş eylemler üzerinden sunmuştur.

İç grubuna yönelik görece az adlandırma ve yüklemleme stratejisi ile karşılaşmıştır. Venizelos, "kısa süre önce Yunan halkının iradesiyle iktidarı devralan" nitelendirmesiyle olumlu yüklemlediği "yetkili hükümet" (12-13) temsilini öne çıkarmıştır. Bununla tüm partilerin katılımıyla gerçekleştirilen Mayıs 1915 seçimleri sonucunda kurulan meclisi ve Liberal Parti hükümetini kastetmektedir. "Ne istediğini ve neyin ülkesinin yararına olacağını bilen bir siyaset adamı" (45-46) söz öbeğini söylemindeki olumlu benlik inşasını pekiştirmek için kullanmıştır. Böylece okuyucuya, kendisini ülke idaresinde yetkin, izleyeceği siyasette kararlı bir sosyal aktör şeklinde sunmuştur.

Çözümlemenin girişinde bahsedildiği üzere söylemlerindeki temel ikna unsurları tartışma stratejileri üzerinden de değerlendirilmelidir. Venizelos'un kendisine yöneltilen "yıkımı kabul etmesi" suçlamasına yaptığı savunmada ilk önce notanın İtilaf ve İttifak Devletleri'nin Yunanistan'daki eylemlerinin sonucu olduğunu (1-2) ortaya koymuştur. Nota nedeniyle yaşanan olumsuzluğu ise "kâğıt parçası güvenceler" ile yetinmekle yüklemlediği dış grubuna atfetmiştir (5-8):

Önerme: Bulgarlar Doğu Makedonya'ya girmiştir.

Sorumluluk topusu⁷: Skuludis hükümeti bunu kabullenmiştir.

⁷ *Sorumluluk* topusu: (1) Bir devlet ya da bir grup insan belirli sorunların ortaya çıkmasından sorumludur. (2) Bir devlet ya da bir grup insan belirli sorunlara çözüm bulmak için harekete geçmelidir (Wodak, 2000b: 75).

Vargı: Sonucu Haziran 1916 notası olmuştur.

Yukarıdaki şema, tartışma stratejisinin nasıl izlenebileceğine dair bir fikir verirken, Venizelos'un kendi üzerindeki suçlamanın asılsızlığını gerekçelendirme gayretini de göz önüne sermektedir.

8/21 Haziran 1916 notasının, tarihsel bağlamda ele alındığı üzere askeri ve siyasi boyutu bulunmaktadır. Ancak Venizelos makalesinde (9-11), sadece notanın askeri sonuçlarından birine, “Müttefiklerin zaptı altında bulunan yerlerde askeri yönetim kurulmasına” odaklanmaktadır. Van Eemeren ve Grootendorst, eserlerinde, tartışma kurallarından biri olarak “ortak başlangıç noktalarına saygı” koşulunu belirlemiştir.⁸ Venizelos'un “nota ile Yunan egemenliğinin çiğnendiğini” kabul etmesi, ortak başlangıç noktası oluşturmaktadır. Ancak Venizelos, bu başlangıcın ardından sadece “Müttefik kontrolü altındaki Yunan topraklarında askeri yönetim kurulduğu” önermesini sunarak notanın sonuçlarını indirgemek istemiştir. Böylece hem meseleyi kolaylıkla savunulacak bir zemine taşımış; hem de sorumluluğu yükleyebileceği bir aktör olarak milli iradeye saygı duymayan bir kral figürü yaratmıştır.

Öte yandan kendisine suçlamayı yönelten rakibi Metaksas'a geliştirdiği yeni bakış açısından bir soru yönelterek galip gelmeye çalışmıştır (17-19). Söz konusu soru aslında örtük bir önerme barındırmaktadır. Buna göre I. Dünya Savaşı esnasında İngiliz birliklerinin Fransız topraklarında bulunması ile Müttefik birliklerinin Selanik ve civarındaki varlığının benzer olduğu ima edilmektedir. Ancak Fransa ile İngiltere fiilen savaşan müttefik devletlerdir. Birbirlerinin topraklarında askerlerinin bulunması beklenen bir durumdur. Yunanistan ise tarafsızdır. Dahası İtilaf Devletleri'nin notası, Yunanistan'da hükümetin istifasını, meclisin feshini ve yeni seçimlerin gerçekleştirilmesini talep etmektedir. Dolayısıyla Yunanistan'ın içişlerine doğrudan müdahale mahiyeti taşımaktadır. Buradan hareketle Venizelos'un sunduğu örneğin Yunanistan'ın söz konusu dönemde içinde bulunduğu şartlarla bağdaştırılabilecek yönü olmadığı ifade edilebilir.

Venizelos, nota ile çiğnenen bağımsızlığı salt “askeri yönetim kurulması” şeklinde yumuşatmaya tabi tuttukten ve sorumlu olarak “krallık politikasını” işaret ettikten sonra, kendisine yöneltilen suçlamadaki “bağımsızlığın sona

⁸ Bir görüşe yönelik savunma, ortak başlangıç noktasına ait olan argümanlar vasıtasıyla yapıyorsa, o görüş kesin olarak savunulmuş kabul edilmelidir. Bir önerme, yanlış bir şekilde ortak başlangıç noktası olarak kabul edilmemeli ve diğer taraftan ortak bir öncül de reddedilmemelidir (van Eemeren ve Grootendorst, 2004: 144).

erdirilmesini kabul etmesi” kısmına geçmiştir. Venizelos, ilk önce rakibinin iddiasını (21-23) “anlamazdan gelerek” (Schopenhauer, 2018: 62-63) ithamın saçma olduğunu ima etmektedir. Ardından “anlayamamasını” baz alarak rakibinin ileri sürmek “isteyebileceği” önermeleri sorular şeklinde kaleme almış ve cevaplamaya koyulmuştur. Böylelikle konuya aitmiş izlenimi yaratan, fakat kendi tayin ettiği başka noktaları tartışan saptırma manevrası (Schopenhauer, 2018: 55-56) uygulamıştır:

1. Venizelos, Yunanistan’ın bağımsızlığının sona erdirilmesi tehlikesinin önüne geçilmesi için gerekli önlemleri ortaklaşa tahlil etme çağrısı yapılmadığını dile getirmiştir (24-30). Aksi takdirde Antivenizelistlere “kurtuluş yolu” (31-32) şeklinde adlandırdığı politikayı açıklamış olacağını savunmaktadır. Venizelos’un söz konusu adlandırması, karşıtlarının ülkeyi çıkmaza soktuğu görüşünün ve “kurtuluş” olarak işaret ettiği kendi politikasının izlenmesi için gerekli yolun benimsetilmesine hizmet etmektedir. Argümandaki “Bulgarları ve müttefiklerini yenme” vargısı için, gerekli olan *garanti* (Toulmin vd, 1984: 46-49) ise İtilaf Devletleri ve Sırbistan ile birlik olmaktır. Dolayısıyla Venizelos’un “kurtuluş yolu” adlandırması aynı zamanda *zorunluluk* toposuna⁹ dönüşmüştür.

Venizelos ek olarak, Kontantinos’un, “kaynıbiraderine” o güne kadar kendisine yararlı gözükme için elinden geleni yaptığını; ancak bundan sonra Yunanistan’ın çıkarlarını gözetmek zorunda olduğunu söylemesini elzem kılmaktadır. Görüldüğü üzere Venizelos, bir adlandırma stratejisine daha başvurmuş ve II. Wilhelm’i Konstantinos’un “kaynıbiraderi” (34) olarak sunmuştur. Böylece Konstantinos’un Almanya İmparatoru’nun menfaatlerini gözetmesini aile bağlarına dikkat çekerek temellendirmektedir.

2. Venizelos, rakibine atfettiği ikinci önermenin (39-44) içine, notanın Doğu Makedonya’daki İttifak Devletleri işgali nedeniyle verildiğine dair çıkarımını da eklemiştir. Böylece kendi vargısını, kabul edilmiş ortak bir öncül olarak göstermek istemektedir. Devamında “*Ancak ben, ne istediğimi ve neyin ülkemin yararına olacağını bilen bir siyaset adamıydım.*” (45-46) tümcesindeki *tanım*¹⁰ ve *avantaj*¹¹ toposları ile şahsına yönelik inşa ettiği

⁹ *Zorunluluk* toposu: Salt bir kişinin yetkisinin ve mesuliyetinin ötesindeki önemli bir durum karşısında kararlar ya da eylemler ivedilikle belirlenmeli/bulunmalı/uygulanmalıdır (Wodak, 2011: 44).

¹⁰ *Tanım* toposu: Eğer bir olay / kişi / grup X olarak isimlendiriliyorsa, o zaman X’in nitelik ve özelliklerini taşımalıdır (Wodak, 2001b: 75).

¹¹ *Avantaj* toposu: Eğer bir eylem yararlıysa, o zaman o eylem gerçekleştirilmedir (Wodak, 2001b: 74-75).

olumlu söylem temsili için ikna yaratmak istemiştir. Seferberliği aylar boyunca devam ettiren karşıtlarının olumsuz temsilini ise “ülkeyi mali açıdan tüketmek” (*mali durum* toposu¹²) ve “ordunun moralini düşürmek” (*tehlike* toposu¹³) gibi eylemler (47-50) üzerinden doğrulamıştır. Yukarıda da bahsedildiği gibi Venizelos, karşıtlarının tutumunu “onulmaz delilik” olarak adlandırmıştır. Bu eylemlerin altında yatan neden olarak sunduğu “Alman çıkarlarına hizmet etme çabasına” ise “körleşme” adını vermiştir. Buradan hareketle Venizelos’un adlandırma ve yüklemleme stratejileri ile “İtilaf Devletleri’ne karşı silahlı çatışmaya varacak kadar delice” ve Yunanistan çıkarlarına “kör” krallık politikasına ortak olamayacağı söylemini geliştirdiği söylenebilir (53-66).

3. Venizelos, (67-71) satır aralığındaki “tüm Yunanların Konstantinos’un politikasına ortak olmasına” dair rakibine atfettiği son önermede “Kral’ın” demek yerine 1. çoğul şahıs iyelik adılı ile “kralımız” ifadesini tercih etmiş ve tırnak içerisinde kaydetmiştir. Çalışmada “şimdi” kabul edilen 1934 yılında anayasal monarşinin yeniden tesis edilmesi tartışılmaktadır. Ayrıca iki karşıt kutup, seçimlerde birbirilerine kesin bir üstünlük sağlayamamaktadır. Bu nedenle Venizelos, Liberal Parti’nin lehine olacağını düşünerek salt çoğunluk sisteminin uygulanmasını talep etmektedir. Genel anlamda bu iki gündem üzerinden sert çekişmeler yaşanmaktadır. Dolayısıyla Venizelistlerin, monarşinin restore edilmesi için yükselen seslere yaklaşımları göz önünde bulundurulursa Venizelos’un çerçeveleme stratejisi bağlamında yaptığı tersinleme anlaşılabilir. Nitekim rakibinin “olası” önermesini yorumlarken bu noktayı açıklamıştır. Venizelos’a göre “liberaller”:

- Rakipleri ile ortak bir duruş sergilemek için Kral’ın Tanrı’nın inayetiyle hüküm sürdüğüne inanan monarşistler olmalıdır ve ülkenin geleceğinin söz konusu olduğu durumlarda bile Kral’ın emirlerine körü körüne biat etmelidir (75-77).

- Ancak böylesi monarşizm hisleriyle ne doğmuş; ne de yetiştirilmişlerdir (78-79).

- Dolayısıyla Makedonya bölgesindeki egemenliği ciddi derecede tehlikeye attıklarını anlayamayacak kadar “kör” olan ve “delice politika”

¹² *Mali durum* toposu: Belirli bir durum veya işlemin maliyeti çok yüksekse, gelir kaybını ve masrafları azaltan eylemler gerçekleştirilmelidir (Wodak, 2001b: 76).

¹³ *Tehlike* toposu: Eğer siyasi bir eylem veya karar belirli bir tehlike taşıyorsa, tehdit edici sonuçları varsa, o eylem gerçekleştirilmemelidir (Wodak, 2001b: 75).

yürüten rakipleriyle ortak olamaz ve yaşanacak felaketler için Kral'dan ve danışmanlarından hesap sorma hakkından feragat edemezler (80-85).

Venizelos, makalelerinin ekseriyetinde söylemlerini birinci tekil şahıs üzerinden geliştirirken burada kapsayıcı bir dil tercih etmiş ve “liberaller” adına konuşmuştur. Seçmenlerin de hesaba katıldığı düşünülürse, bütün bir kitleye yönelik kapsamlı söz konusudur. Venizelos, böylece bir taraftan kendisini takip edenlere “neden monarşinin karşısında durulması gerektiğini” açıklamaktadır. Öte yandan monarşiyi yeniden tesis etmek isteyen politikacıların, ülkenin geleceğini, egemenlik haklarını gözetemeyecek sosyal aktörler olduğuna yönelik bir perspektif sunmakta ve argümanını Almanya örneği (86-91) üzerinden gerekçelendirmektedir.

Tablo 2: Metaksas Makalesi (1934, 13 Kasım)

1	...Sn. Venizelos 7 Kasım tarihli makalesinde 8/21 Haziran 1916 notası hakkında
2	bize diyor ki: «Sözü edilen nota ile Yunan egemenliğinin çiğnediğine dair şüpheye
3	yer yoktur. ÇÜNKÜ NOTANIN SONUCU OLARAK MÜTTEFİKLERİN ZAPTI
4	ALTINDA BULUNAN YERLERDE ASKERİ YÖNETİM KURULMUŞTUR.»
5	O halde Sn. Venizelos 8/21 Haziran notasının bu olduğunu, müttefiklerin zaptı
6	altında bulunan yerlerde askeri yönetim kurulması olduğunu mu sanıyor?
7	Öyleymiş gibi göstermek istiyor. Çünkü şöyle soruyor: «Acaba Sn. Metaksas,
8	Batı Cephesi'ndeki Fransız topraklarında bulunan milyonlarca askerden oluşan
9	İngiliz birliklerinin Fransa'nın bağımsızlığını sona erdirdiğini ya da basitçe Fransız
10	egemenliğini çiğnediğini mi düşünüyor?»
11	Sn. Venizelos, İngiliz ordusunun Fransız toprağında bulunmasının Fransa için
12	ifade ettiği ile 8/21 Haziran 1916 notasının Yunanistan için ifade ettiğinin aynı
13	anlama geldiğini mi söylemek istiyor? Ya da İngiltere'nin ordusuyla Fransa'nın
14	içişlerine müdahale ettiğini mi? Kimin gözünü boyamak istiyor?
15	8/21 Haziran 1916 notası, İngiltere, Fransa ve Rusya için Yunanistan üzerinde
16	hiçbir zaman sahip olmadıkları haklar yaratmıştır.
17	Yunanistan, Türk boyunduruğundan kurtuluşundan 8/21 Haziran 1916 tarihine
18	kadar, tam bağımsız ve müstakil bir devlet olarak var olmuştur. Kimse, asla
19	içişlerine karışmayı düşünmemiştir. 8/21 Haziran'da üç Büyük Güç kendileri için,
20	ilk defa 1822 yılında tanzim edilen, 1823 ve 1830 yıllarında değiştirilen, 1843
21	yılında değiştirilen, 1864 yılında yeniden oylan ve 1911 yılında revize edilen
22	Yunan Anayasası'nın GARANTÖRÜ statüsü yaratmışlardır. Hiçbir zaman katılım
23	göstermedikleri, müdahale etmedikleri ya da en küçük bir teşebbüsleri bile olmadığı
24	halde. Yunan Anayasası'na yönelik böylesi bir garanti, hiçbir yabancı hükümetin ya
25	da Yunan siyasetçinin hayal de olsa aklından geçmemiştir.
26	Üç Büyük Güç, notaları aracılığıyla kendileri için yarattıkları bu statüye
27	dayanarak, Anayasayı ihlal ettiği, genel seçim hakkının özgürce kullanılmasını
28	engellediği, bir yıl içerisinde meclisi iki defa feshettiği, genel seferberlik halinde

29 seçimlere gittiği vb. vb. gerekçelerle Skuludis'in Yunan Hükümeti'ne karşı çıkma
30 hakkına sahip olduklarını düşünmüşlerdir. Mevcut meclisin, sadece küçük bir
31 kesim dışında, seçmenleri temsil etmediğini tasavvur etmişlerdir.

32 Üç Büyük Güç, notalarıyla Yunan halkının özgürlüklerinin üzerinde
33 Antlaşmalardan kaynaklanan (hangi Antlaşmalar?) muhafaza haklarının olduğunu
34 ve ihlal edilmesini engellemek için müdahale hakkına sahip olduklarını ilan
35 etmişlerdir.

36 Sonuç olarak Yunan halkının haklarını kullanmasının ve özgürlüklerinden
37 yararlanmasının tehlike altına girdiği her koşulda ve zamanda müdahale etme
38 hakkına sahip garantör Güçler olarak Yunanistan'dan şunları talep etmişlerdir:

39 1. Seferberliğin kesinkes ve ivedilikle kaldırılması.

40 2. Skuludis hükümeti yerine, İtilaf Devletleri'ne iyi niyetli tarafsızlık politikası¹⁴
41 uygulanmasını ve seçimlerin dürüstçe gerçekleştirilmesini garanti edecek
42 şahsiyetlerden geçiş hükümeti kurulması.

43 3. Meclisin derhal feshedilmesi ve seferberliğin kaldırılmasının ardından
44 doğrudan seçimlere gidilmesi.

45 4. Kendilerine güven vermeyen emniyet mensuplarının değiştirilmesi.

46 Tarih namuna ekliyoruz ki seferberlik kaldırılıp da seçimlerin Sn. Venizelos
47 aleyhine sonuçlanacağı ortaya çıktığı zaman, bu Güçler, Zaimis Hükümetinden
48 seçimleri süresiz ertelemesini talep etmişler ve garantör Güçler olarak, Yunanistan'ı
49 meclissiz bırakmışlardır.

50 Burada Yunanistan'ın o zamana kadar çok sıkı bağlarla, sevgi ve minnet
51 bağlarıyla bağlı olduğu devletlerle tartışmamız söz konusu değildir. Sadece Sn.
52 Venizelos ile sınırlı kalıyoruz.

53 Ve Sn. Venizelos bize soruyor ki: Neden beni suçluyorsunuz? Acaba o zaman
54 PARÇALANMIŞ YUNAN BAĞIMSIZLIĞINI kurtarmam için bana başvurduğumuz mu?
55 Ya da seferberliği devam ettirmemiz için sizinle birlikte protestoda bulunmamı mı
56 istediniz? Ya da benim de mi krallık politikasının ortağı olmamı istediniz? Veya İtilaf
57 Devletleri'ni, Skuludis'in krallık hükümetine (Yunan bağımsızlığına demek istiyor)
58 daha çok kolaylık sağlamaya mecbur bırakmak için tüm Yunanlar olarak «kralımızın
59 etrafında» (ironik bir şekilde) kenetlenmemizi mi istediniz?

60 Bunlardan hiçbirini istemedik. Sadece:

61 Sn. Venizelos'un notanın verildiği günün ertesinde Briand'a şunları içeren
62 telgrafi çekmemesini istedik:

63 «NOTA, İÇİNDEN ÇIKILMAZ DURUMA BİR ÇÖZÜM GETİRMİŞTİR.

¹⁴ “İyi niyetli tarafsızlık” ilkesi (benevolent neutrality), tarafsızlığın şart koştuğu yükümlülüklerin muğlak olduğu zamanlarda, tarafsız devletlerin savaş halindeki devletlerden birine çeşitli yollarla (tarafsız tutumunu bozmadan) iltimas geçmesidir (Oppenheim, 2018: 281). En bilinen örneğinin ABD'nin I. Dünya Savaşı esnasında İtilaf Devletleri'ne karşı uyguladığı tarafsızlık modeli olduğu söylenebilir.

64 ÜSLUBUNUN HAKLI SERTLİĞİ, ARGÜMANLARININ İÇTENLİĞİ, YUNAN
65 HALKI VE ESKİ LİDERLERİ ARASINDA YAPTIĞI KESİN AYRIM, NOTAYA HER
66 ŞEYDEN ÖTE YUNAN HALKINA DUYULAN BABA ŞEFKATİ KARAKTERİ
67 KAZANDIRMIŞTIR. KORUYUCU DEVLETLER, EBEVEYNLER OLARAK
68 TAMAMEN HAKLARI DOĞRULTUSUNDA HAREKET ETMİŞLERDİR.» (Daily
69 Mail, Londra, 11/24 Haziran 1916).

70 Hiç değilse, susmasını istedik. Yunanistan tarihinde, üç yabancı Güç Vatanının
71 bağımsızlığını ve egemenliğini sona erdirirken onları hoş gören, onlara alkış tutan,
72 başarıları dolayısıyla sevincini ifade eden ve Yunan bağımsızlığını parçalamaları (7
73 Kasım tarihli makalesindeki ifadedir) için tam hak tanıyan bir Yunan politikacı,
74 dahası bir Yunan vatandaşı olmamasını istedik...

75 Sadece bunu istedik. Yunanistan Tarihi ve bizzat Venizelos'un tarihi hatırına.
76 Başka bir şey değil.

Çözümleme 2

Durum çalışmasında ele alınan söylem konusu çerçevesinde, Metaksas'ın rakibinin savunmasına verdiği cevap niteliği taşıyan makaledeki ilk saptamalar şu yöndedir: Söylemler, temelde çerçeveleme stratejisi kapsamında kurgulanmıştır. Dış gruba yönelik olumsuz tanımlamalara ve niteliklere de yoğun bir şekilde yer verilmiştir. Ayrıca birtakım tartışma ve şiddetlendirme/yumuşatma stratejileriyle karşılaşmıştır.

Öncelikle rakibinin 8/21 Haziran 1916 notasının “Yunan egemenliğini çiğnediğini” sadece “Müttefik zaptı altındaki bölgelerde kurulan askeri yönetim” açısından ele almasını ve notanın mahiyetini önemsizleştirme çabasına dikkat çekmek istemiştir. Bu durum, rakibinin ilgili metin kesitini paylaşmasından (2-4) ve özellikle “askeri yönetim kurulması” ile ilgili kısmı (3-4) büyük harflerle kaydetmesinden anlaşılabilir ve çerçeveleme stratejisine işaret etmektedir. Reisigl ve Wodak'a göre konuşmacılar/yazarlar, olayların veya ifadelerin bildirilmesinde, açıklanmasında, anlatılmasında ve alıntılanmasında, ya da söylemsel uygulamasında, söyleme katılımlarını ifade eder ve görüşlerini söylemsel akış içerisinde konumlandırarak bir bakış açısı-çerçeve sunarlar (Reisigl ve Wodak, 2000: 81). Bu stratejinin dayandığı önemli unsurlardan biri olan yeniden bağlamsallaştırma, aynı zamanda bir yeniden bakış açısı kazandırmadır (Graumann ve Kallmeyer, 2002: 6) ve söylemin nasıl yorumlanacağıyla ilgili zemin hazırlamaktadır. Dolayısıyla Metaksas, başvurduğu bu söylemsel strateji ile alıntılıdığı iddiaya/söyleme karşı mesafesini ortaya koymaktadır. Nitekim retorik bir soruyla (5-6) rakibinin konuya bakışındaki samimiyetini sorguladığını ve dahası “öyleymiş gibi göstermek istemek” (7) eylemine yer vererek Venizelos'un konuyu saptırdığını açıkça belirtmektedir.

Yine rakibi tarafından ortaya konan, Yunanistan topraklarındaki Müttefik birlikleri ile Fransa'da savaşan İngiliz ordusunun benzerliğine dair soruyu alıntılanmış (7-10) ve içinde barındırdığı önermeye rakibi gibi soru şeklinde cevap vermiştir (11-14). Böylece Venizelos'u "kendi silahıyla vurmak" (Schopenhauer, 2018: 45) istediği ileri sürülebilir.

Detaya inilecek olursa Metaksas, 11-14. satırlarda görüldüğü üzere Venizelos'un meseleyi kasten yanlış yorumladığına dair uslamlamasını "göz boyamak" (14) deyimi ile şiddetlendirmektedir. Bu noktada bir parantez açarak Metaksas söylemindeki tartışma stratejisinin Venizelos'un *hatalı çürütme (ignoratio elenchi)* safsatası yaptığını temel aldığı söylenebilir.¹⁵ Basitçe açıklanacak olursa bu safsata türü, rasyonel bir tartışmanın gerektirdiği tutarlılık çerçevesinde, önermelerin varılmaya çalışılan sonuç ile bağdaşmadığı durumda ortaya çıkar. Venizelos'un İngiliz ordularının Fransız toprağında bulunması nedeniyle Fransız bağımsızlığının sona ermediğini önermesi, söz konusu iki devletin müttefik olmaları açısından makuldür. Ancak, Venizelos'un resmi olarak tarafsız olan Yunanistan'ın İtilaf Devletleri ile ittifak kurma "olasılığı" üzerinden yabancı birliklerin Yunan toprağında konuşlanmalarının "bağımsızlığı çiğnemek anlamına gelmeyeceğini" örtük bir şekilde önermesi, Metaksas tarafından rakibine üstün gelme aracı olarak kullanılmıştır.

Böylelikle Metaksas, rakibinin "nota" meselesini sadece askeri boyutuyla ve "göz boyayarak" ele aldığına dikkat çektikten sonra kendi tutumunu ortaya koymuştur. Onun için notanın siyasi boyutu önemlidir. Nitekim suçlamasında da öne sürdüğü üzere "Yunan bağımsızlığı çiğnenmiştir". Söylemi bu açıdan ele alındığında (15-25) Metaksas'ın öncelikle dış grubuna mensup İtilaf Devletleri'nin, notanın siyasi boyutunu meşrulaştırdıkları "garantör" sıfatına yönelik şüphesini (22) ortaya koyduğu görülmektedir. Metaksas, "garantör statüsünün" varlığını kabul etmese de, tam bağımsız Yunanistan Krallığı, 3 Şubat 1830 tarihli Londra Protokolü'ne göre İngiltere, Fransa ve Rusya'nın "garantisi altında" tanınmıştır. Yine 1832 tarihli Londra Konferansı'nda ele alınanlar göz önünde bulundurulursa, anılan devletlerin Yunanistan'a hükmedecek monark hususunda dahi söz sahibi oldukları anlaşılabilir (Jelavich ve Jelavich, 2000: 51).

¹⁵ Antik Yunancadan ödünçlemeyle oluşturulan Latince *Ignoratio Elenchi* ifadesi, aksini ispatlamanın / çürütmenin / meselenin göz ardı edilmesi şeklinde tanımlanmaktadır. Bu safsata türüne Copi ve diğerleri (2014: 122-124) "hatalı çürütme" (mistaken refutation), "meselenin özünü kaçırma" (missing the point), Hamblin ise (1970: 31-32) "hatalı çürütme algısı" adını vermektedirler.

Metaksas, ayrıca Yunan ulus-devletinin kuruluşundan, milat olarak gösterdiği Haziran 1916 notasına kadar Yunanistan'ın içişlerine müdahale edilmediğini savunmuştur (17-19). Bahsedilen süre zarfında özellikle İngiltere ve Fransa'nın Yunan iç ve dış meselelerine defaatle müdahalesi iyi bilinen bir olgu olmasına rağmen, Metaksas, siyasi retorğinde böylesi bir varsayımı kullanmayı tercih etmektedir. Söz konusu devletlerin Yunanistan'a müdahale ettiğine dair örneklerle itiraz edilmesi ihtimaline karşı konuyu "Yunan anayasasına müdahale" olarak sınırlandırdığı (20-25) da dikkat çekmektedir. Hatta iddiasını destelemek için *tarih* toposunu¹⁶ da araçsallaştırdığı anlaşılmaktadır. Bu olgulara bağlı olarak Metaksas'ın söz konusu nota üzerinden inşa ettiği olumsuz sürece yönelik okuyucusunda uyandırmak istediği etkiyi şiddetlendirmek için mübalağalı bir üslup takındığı söylenebilir.

Metaksas, İngiltere, Fransa ve Rusya'nın "garantör" statülerinin meşru zemini olmadığını kanıtlamaya çalışmasının ardından söz konusu devletlerin "notanın verildiği" süreçteki eylemlerini hangi sâiklerle ve haklara dayanarak yaptığını (26-49) bir nevi maddeler halinde açıklamaya koyulmuştur. İncelendiklerinde, İtilaf Devletleri'nin örtük bir şekilde söz konusu haklara sahip olmadıklarını önermektedir. Bu savını düzdeğişmece¹⁷ ile "Üç Büyük Güç" olarak tanımladığı söz konusu devletlere yönelik adlandırma ve yüklemleme stratejileriyle de temellendirmiştir.

İlk olarak Müttefiklerin Skuludis hükümetine atfettikleri eylemleri (27-29) paylaşırken "vb." kısaltmasını ikileyerek, notanın gerekçelerine dair çerçeveleme stratejisi ile şüphe yaratmak, bir nevi gerekçelerin "kılıfına uydurulduğu" sezdirisinde bulunmak istediği öne sürülebilir. Burada dikkat çeken bir diğer nokta, salt Skuludis hükümeti ifadesini kullanmak yerine araya "Yunan" sıfatını eklemesi (29) ve ardından "mevcut meclis" adını kullanmasıdır. Bu stratejiler, Yunanistan'ın resmi yürütme erkine karşı yapılmış bir müdahalenin varlığına dair iknanın oluşturulmasına hizmet etmektedir.

İtilaf Devletleri'nin notalarındaki talepleri dayandırdıkları (32-35) resmi antlaşmalardan doğacak hakların meşru kabul edileceğinin bilincinde olduğu

¹⁶ *Tarih* toposu: Tarih, belirli eylemlerin belirli sonuçları olduğunu öğrettiği için, atıfta bulunulan tarihsel örnekle karşılaştırılabilir belirli bir durumda, eyleme geçebilir ya da eylemden sakınabilir (Reisigl ve Wodak, 2000: 80).

¹⁷ Benzetme yapılmaksızın sonucun neden, kapsayanın kapsanan, bütünün parça, genelin özel, somut adın soyut kavram yerine kullanılması yoluyla ortaya çıkan söz sanatıdır (Vardar, 2002: 85-86).

için parantez içinde (*hangi antlaşmalar?*) (33) ifadesini kaleme alarak varlıklarına karşı şüphe oluşturmak istemiş ve bu noktadan geliştirilebilecek bir argümanın önüne geçmek istemiştir. Müttefik notasının ağırlıkla siyasi olduğuna dair görüşünü desteklemek için talepleri maddeler halinde (39-44) vermiştir. Söz konusu alıntılama, iddiayı destekleyici art alan bilgileri olarak tanımlanabilecek *zemin* oluşturmaya yaramaktadır.

Metaksas'ın “bu Güçler” (47) yüklememesi kayda değerdir. “Bu” tek başına bir işaret sıfatı olmaktan öteye gidemese de, buradaki bağlam içindeki kullanımı, kendilerini Yunan halkının hak ve özgürlüklerinin “garantörü” olarak lanse edenlerin bizzat Yunan halkını temsil organından mahrum bırakan (48-49) failler olduğunu açığa çıkarma, diğer bir deyişle bu olumsuz aktörleri “parmakla gösterme” işlevi görmektedir. Ayrıca Metaksas, bu eylemin altında yatan neden olarak Venizelos'un seçimlerde üstün gelemeyeceğinin anlaşılmasını (46-47) sunmuştur. Dolayısıyla daha önceki makalelerinde geliştirdiği söylemlerde karşılaşılan “İtilaf Devletleri'nin Venizelos'u tek dostları olarak görmesi” olgusunu da vurgulamak istediği söylenebilir (Rençberler 2021).

Makaledeki dikkate değer bir diğer nokta, örtük bir şekilde İngiltere, Fransa ve Rusya'yı olumsuz eylemlerde bulunmaları için “kışkırtan” sosyal aktör olarak Venizelos'u göstermesidir. Nitekim Metaksas, Yunanistan'ın nota ile içişlerine müdahale edilene kadar “sevgi ve minnet bağlarıyla” bağlı olduğu İngiltere, Fransa ve Rusya ile tartışmanın söz konusu olmadığına, hedefine Venizelos'u aldığına dikkat çekmektedir (50-52). Böylece nota sürecine kadar söz konusu devletler ile Yunanistan arasındaki ilişkileri “sevgi ve minnet” gibi insani kavramlar üzerinden tanımlayarak yumuşatma stratejisi uygularken, bu olumlu duyguların Venizelos'un politikası nedeniyle zedelendiği bakışını geliştirmek istemektedir.

Metaksas, akabinde Venizelos'un 8/21 Haziran 1916 notası konusunda ne sebeple suçlandığını anlayamadığını öne sürerek karşıtlarının kendisinden beklemiş olabilecekleri eylemler üzerinden soru şeklinde kaleme aldığı önermeleri özünü verecek şekilde (53-59) alıntılanmıştır. Bu şekilde rakibinin savını kendi yararına özetleyerek etki uyandıracak bir sonuca varmak istediği söylenebilir. *Epiphonema* adı verilen bu söz sanatının (Anderson, 2000: 55) Metaksas'ın kendi bakış açısını okuyucusuna sunma işlevi gördüğü ifade edilebilir. Bununla birlikte Metaksas'ın çerçeveleme stratejisi bağlamında noktalama işaretlerini etkin bir şekilde kullandığı görülmüştür. Yaptığı alıntılara parantez içinde notlar ve yorumlar eklemiştir (57, 59); dikkat çekmek istediği noktada büyük harf (54) ve ünlem işareti kullanmayı tercih

etmiştir. Böylece rakibine yönelik olumsuz temsilin pekiştirilmesini destekleyebilecek dilsel yapılara başvurduğu fark edilmektedir.

Daha önce söz edildiği üzere Venizelos, doğrudan notanın Yunan bağımsızlığını sona erdirmesi konusu üzerinde durmak yerine Antivenizelistleri hedefine alan ve iddiamın dayandığı tartışmayı doğal sınırlarının ötesine taşıyan bir tartışma stratejisi geliştirmiştir. Metaksas'ın bunu fark ettiği ve uzak durduğu söylenebilir. Nitekim saptırma manevrası uygulayan Venizelos'a yönelttiği ilk suçlamayı destekleyici bir kanıt sunmuştur. Söz konusu kanıt, Venizelos'un o tarihteki Fransa Başbakanı Briand'a gönderdiği ve bir İngiliz gazetesinde de yayımlanan telgrafın çevirisi olarak 63-69. satırlarda görülmektedir. Metaksas, böylelikle "Venizelos'un yıkımı kabul ettiğine" dair öncülünü, bizzat rakibinin kendi kaleminden ispatlamak istemiştir.

Ayrıca rakibinin kendisine yönelttiği soruları yanıtlarken kullandığı dilsel yapılar (60-62, 70-76), kendi okuyucu kitlesinde Venizelos'a karşı uyandırmak istediği olumsuz duygulara başarılı bir şekilde seslenecek niteliktedir. Öyle ki birbirini izleyen cümle, yancümle ya da dizelerde aynı kelimelerin veya kelime gruplarının tekrar edilmesiyle yapılan bir söz sanatı olan *anaphora*'yı (Lanham, 1991: 11), "istemek" eyleminin tekrarı yoluyla araçsallaştırmıştır. Metaksas, bu şekilde hem Venizelos'un sorularına kısaca ve kendi istediği noktadan cevap vermiş; hem de Antivenizelistleri yabancı tahakkümünü kabul etmeyen aktörler olarak sunmuştur.

Sonuç

Çalışmada, söylem kavramı ve söylem çalışmaları ele alınmış; önde gelen Eleştirel Söylem Çözümlemesi türlerinden Söylem-Tarihsel Yaklaşım hakkında ayrıntılı bilgi verilmiştir. Bu bağlamda STY'nin ideoloji, dil, iktidar, söylem, metin, bağlam ve eleştiri anlayışları açıklanmış; araştırma alanına giren konulara değinilmiştir. STY ile geliştirilen bir yöntemde izlenebilecek araştırma basamakları sunulmuş; çözümlemelerde ne gibi araçlar kullanılabileceği irdelenmiştir.

Böylece STY'nin, söylem odağındaki sosyal aktörlerin, olguların, olayların ve süreçlerin hangi dilsel araç ve seçimlerle anlatıldığını, bunlara hangi niteliklerin yüklendiğini, bunların haklı ya da haksız çıkarılması için ne gibi argümanların geliştirildiğini, geliştirilen argümanların ya da gönderimlerin hangi bakış açısıyla ve ne şiddette sunulduğuna odaklandığı saptanmıştır. Ayrıca STY'nin temel hedeflerinden birinin tahakküm kuran ve sürdüren ya da onunla mücadele eden ideolojilerin deşifre edilmesiyle belirli söylemlerin hegemonyasını açığa çıkarmak olduğu anlaşılmıştır.

Öte yandan çalışma, söz konusu araştırma basamaklarının anlaşılmasına katkı sağlanması ve Yunanistan özelinde yapılacak çalışmalarda nasıl faydalanılabileceğinin gösterilmesi adına, örnek bir araştırma biçiminde kurgulanmıştır. “Ulusal Ayrışma” makro-konusu üzerinden tarihsel bağlam bilgisi paylaşılmış; veri ve bağlam bilgisi toplama süreci ve örneklem seçiminden bahsedilmiştir. Akabinde kesinleştirilen araştırma sorularının da verilmesiyle örnek bir durum çalışması yapılmıştır.

Yapılan bu çalışma ile birtakım sonuçlara ulaşılmıştır. Buna göre metin bağımlı bir değerlendirme yapılacak olursa: öncelikle Venizelos ve Metaksas’ın “Ulusal Ayrışma” yıllarına yönelik hesaplaşmalarıyla 1915-1917 yıllarındaki görüşleri/eylemleri üzerinden makalelerin yayımlandığı 1934 yılında kamuoyu oluşturma ve siyasi tanıtım yapma çabasında oldukları kanısına varılmıştır.

Venizelos’un Antivenizelistler için monarşizmin yararına çalışan ve ülke çıkarlarının gözetilmesinde yetersiz bir eşitler kümesi oluşturarak kendi iktidarını sorunlara çözüm bulan ve çıkarları yerine getirebilecek tek seçenek olarak sunduğu ileri sürülebilir. Keza adlandırma ve yüklemleme stratejileri ile monarşiye yönelik olumsuz söylem temsili inşa ederek 1934 yılında monarşinin geri getirilmesi isteklerinin sorgulanmasını amaçladığı; Antivenizelistlere yönelttikleriyle de ülke idaresinin neden rakiplerine bırakılmaması gerektiğine dair bir ikna oluşturmaya gözetildiği savunulabilir.

Metaksas’ın seçim sonuçlarına göre 1932 yılında “3” ve 1933 yılında “6” vekile sahip olduğu göz önünde bulundurulursa, yaratmaya çalıştığı olumlu “ben” imgesi ile Antivenizelist çevrelerde popülerliğini artırma amacı taşıdığına ulaşılabılır. Öte yandan 1934 yılında monarşinin yeniden tesis edilmesi için etkin politik faaliyette bulunan Metaksas’ın, hâlihazırda cumhuriyet ile yönetilen ülkede Venizelos tarafından “milli irade” olgusu ile yaratılmak istenen algıyı, iradenin kaynağı olan halkın, rakibi yüzünden çektiği sıkıntıları vurgulayarak kırmayı amaçladığı ileri sürülebilir.

İki tarafın da “geçmişten” “şimdiye” ilettikleri bu mesajları barındıran söylemlerini haklı/haksız çıkaracak çeşitli tartışma stratejileri geliştirdikleri saptanmıştır. Art alan bilgileri ve durum tespitlerine dayanan zeminlerin sunulduğu, gerek toposların gerek safsataların garantisinde tartışma şemalarının geliştirildiği anlaşılmıştır. Ayrıca her ikisi de çerçeveleme stratejisi bağlamında ve yeniden bağlamsallaştırma yoluyla söylemlere/görüşlere katılımlarını ya da karşıtlıklarını ortaya koymuşlardır. Şiddetlendirme/yumuşatma stratejilerinin ise tüm bu stratejilerle eşgüdümlü bir şekilde çalıştığı sonucuna ulaşılmıştır.

Bunlara ek olarak her iki tartışmacının, seslendiği kesimin öteki hakkında öfke denebilecek duygular geliştirmesine neden olacak dilsel araçları kullandıkları saptanmıştır. Bu nedenle aradan neredeyse yirmi yıl geçmiş olgulara yönelik iki söylemde de değişim bulunmadığı söylenebilir. Bu noktada metinlerin bağlamı aşılarak edinilen artalan ve bağlam bilgileri vasıtasıyla denebilir ki: Venizelist ve Antivenizelist siyasi-askeri liderlerin, 1916 yılında başlayan ve iki savaş arası döneme sirayet eden birbirilerine karşı tasfiye, sürgün, infaz gibi aşırılığa varan “çözüm” denemeleri, keza kanaat önderlerinin kutuplaştırıcı söylemleri, halkı fanatikleştirmiştir. Çalışmanın ele aldığı tarihsel süreci aşan ve Yunanistan’ın uzun süre yaralarını saracağı bir iç savaş yaşamasının temel nedenlerinden olan derin “ayrışmanın” neticeleri, neden bir kesimin bir diğerine tahakküm unsuru oluşturmasına yol açacak söylemlerden uzak durulması gerektiğine örnek teşkil etmektedir.

KAYNAKÇA

- ANDERSON, R. Dean, Jr. (2000), *Glossary of Greek Rhetorical Terms: Connected to Methods of Argumentation, Figures and Tropes from Anaximenes to Quintilian*, Peeters, Leuven.
- ALIVIZATOS, Nikos (2017), *To Σύνταγμα και οι Εχθροί του στην Νεοελληνική Ιστορία 1800-2010*, Εκδόσεις Πόλις, Αθήνα.
- BARTHES, Roland (2012), *How to Live Together: Novelistic Simulations of Some Everyday Spaces*, Columbia University Press, New York.
- BÜYÜKKANTARCIOĞLU, Nalan (2006), *Toplumsal Gerçeklik ve Dil*, Multilingual, İstanbul.
- CLOGG, Richard (1992), *A Concise History of Greece*, Cambridge University Press, Cambridge.
- COPI, Irving M., COHEN, Carl, MCMAHON, Kenneth (2014), *Introduction to Logic*, 14th Edition, Pearson, USA.
- FAIRCLOUGH, Norman ve WODAK, Ruth (2000), “Critical Discourse Analysis”, Ed. Teun A. VAN DIJK, *Discourse as Social Interaction*, Vol. 2, Sage, London, 258-284.
- FAIRCLOUGH, Norman (2009), “A Dialectical-Relational Approach to Critical Discourse Analysis in Social Research”, Ed. Ruth WODAK ve Michael MEYER, *Methods of Critical Discourse Analysis*, 2nd Edition, Sage, Great Britain, 162-187.
- GRAUMANN, Carl F. ve KALLMEYER, Werner (2002), “Perspective and Perspectivation in Discourse: An Introduction”, Ed. Carl F.

- GRAUMANN ve Werner KALLMEYER, *Perspective and Perspectivation in Discourse*, John Benjamins, Amsterdam-Philadelphia.
- GÜNAY, Doğan (2013), *Söylem Çözümlemesi*, Papatya Yayıncılık Eğitim, İstanbul.
- HAMBLIN, Charles Leonard (1970), *Fallacies*, Methuen, London.
- HERING, Gunnar (2004), *Τα Πολιτικά Κόμματα στην Ελλάδα 1821-1936*, Τόμος Β, ΜΙΕΤ, Αθήνα.
- JELAVICH, Charles ve JELAVICH, Barbara (2000), *The Establishment of the Balkan National States: 1804-1920*, 4. B., University of Washington Press, Seattle.
- KARAAĞAÇ, Günay (2013), *Dil Bilimi Terimleri Sözlüğü*, Türk Dil Kurumu, Ankara.
- LANHAM, Richard A. (1991), *A Handlist of Rhetorical Terms*, 2nd Edition, University of California Press, Berkeley - Los Angeles.
- MAVROGORDATOS, George Th. (2015), *1915 Εθνικός Διχασμός*, Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα.
- METAKSAS, Ιωάννης (1934, 13 Kasım), “Ο Ελ. Βενιζέλος Χειροκροτεί την Κατάλυση της Ελληνικής Ανεξαρτησίας”, *Καθημερινή*.
- MILES, Bart (2010), “Discourse Analysis”, Ed. Neil J. SALKIND, *Encyclopedia of Research Design*, Sage, Kansas, 368-370.
- NIKOLAKOPOULOS, Ίλιος (2003), “Οι Εκλογές 1910-1920 Ελευθέριος Βενιζέλος από το Θρίαμβο στην Ήττα”, Ed. Vasilis PANAGIOTOPOULOS, *Ιστορία του Νέου Ελληνισμού 1770-2000*, Τόμος 6, Ελληνικά Γράμματα, Αθήνα, 31-40.
- OPPENHEIM, Lassa (2018), *International Law: A Treatise*, Vol. 2., Outlook, Frankfurt am Main.
- PALTRIDGE, Brian (2012), *Discourse Analysis*, Bloomsbury, London.
- REISIGL, Martin ve WODAK, Ruth (2000), *Discourse and Discrimination: Rhetorics of Racism and Antisemitism*, Routledge, London.
- REISIGL, Martin (2008), “Analyzing Political Rhetoric”, Ed. Ruth WODAK ve Michal KRZYZANOWSKI, *Qualitative Discourse Analysis in the Social Sciences*, Palgrave Macmillan, China, 96-120.
- REISIGL, Martin ve WODAK, Ruth (2009), “The Discourse-Historical Approach (DHA)”, Ed. Ruth WODAK ve Michael MEYER, *Methods of Critical Discourse Analysis*, 2nd Edition, Sage, London, 87-121.

- REISIGL, Martin ve WODAK, Ruth (2016), “The Discourse-Historical Approach (DHA)”, Ed. Ruth WODAK ve Michael MEYER, *Methods of Critical Discourse Analysis*, 3rd Edition, Sage, London, 23-61.
- REISIGL, Martin (2018), “The Discourse-Historical Approach”, Ed. John FLOWERDEW ve John E. RICHARDSON, *The Routledge Handbook of Critical Discourse Studies*, Routledge, New York, 44-59.
- RENÇBERLER, Özgür (2021), *Yunanistan'da “Ulusal Ayrışma” Söylemlerinin Eleştirel Çözümlemesi: Venizelos ve Metaksas Hesaplaşması*, Doktora Tezi, Trakya Üniversitesi, Edirne.
- SCHOPENHAUER, Arthur (2018), *Eristik Diyalektik: Haklı Çıkma Sanatı*, 3. B., Sel Yayıncılık, İstanbul.
- SMITH, Michael Llewellyn (2002), *Yunan Düşü*, Ayraç Yayınevi, Ankara.
- SÖZEN, Edibe (2017), *Söylem: Belirsizlik, Mücadele, Bilgi/Güç ve Refleksivite*, Profil Kitap, İstanbul.
- TDK (2019), *Türkçe Sözlük*, Türk Dil Kurumu Yayınları, Ankara.
- TOULMIN, Stephen, RIEKE, Richard, JANIK, Allan (1984), *An Introduction to Reasoning*, 2nd Edition, Macmillan Publishing, New York.
- VAN DIJK, Teun A. (1997), *Discourse Studies: A Multidisciplinary Introduction*, Sage, London.
- VAN DIJK, Teun A. (2001), “Critical Discourse Analysis”, Ed. Deborah SCHIFFRIN vd., *The Handbook of Discourse Analysis*, Blackwell, Oxford, 352-371.
- VAN DIJK, Teun A. (2009), “Critical Discourse Studies: A Sociocognitive Approach”, Ed. Ruth WODAK ve Michael MEYER, *Methods of Critical Discourse Analysis*, 2nd Edition, Sage, London, 62-86.
- VAN EEMEREN, Frans ve GROOTENDORST, Rob (2004), *A Systematic Theory of Argumentation: The Pragma-Dialectical Approach*, Cambridge University Press, Cambridge.
- VAN LEEUWEN, Theo (1996), “The Representation of Social Actors”, Ed. Carmen Rosa CALDAS COULTHARD ve Malcolm COULTHARD, *Texts and Practices: Readings in Critical Discourse Analysis*, Routledge, London, 32-70.
- VARDAR, Berke (2002), *Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü*, Multilingual, İstanbul.
- VENİZELOS, Eleftherios (1934, 7 Kasım), “Η Παράφρων Βασιλική Πολιτική Ηπείλει τας Μεγαλυτέρας Καταστροφάς”, *Πατρίς*.

- WODAK, Ruth (2001a), “What CDA is About - A Summary of Its History, Important Concepts and Its Developments”, Ed. Ruth WODAK ve Michael MEYER, *Methods of Critical Discourse Analysis*, 1st Edition, Sage, London, 1-13.
- WODAK, Ruth (2001b), “The Discourse-Historical Approach”, Ed. Ruth WODAK ve Michael MEYER, *Methods of Critical Discourse Analysis*, 1st Edition, Sage, London, 63-94.
- WODAK, Ruth (2008), “Introduction: Discourse Studies - Important Concepts and Terms”, Ed. Ruth WODAK ve Michal KRZYŻANOWSKI, *Qualitative Discourse Analysis in the Social Sciences*, Palgrave Macmillan, China, 1-29.
- WODAK, Ruth, DE CILLIA, Rudolf, REISIGL, Martin, LIEBHART, Karin (2009), *The Discursive Construction of National Identity*, 2nd Edition, Edinburgh University Press, Edinburgh.
- WODAK, Ruth (2010), “The Discursive Construction of History: Brief Considerations”, *Mots. Les Langages du politique*, 94, 57-65.
- WODAK, Ruth (2011), *The Discourse of Politics in Action: Politics as Usual*, Palgrave Macmillan, Great Britain.
- WODAK, Ruth ve MEYER, Michael (2016), “Critical Discourse Analysis: History, Agenda, Theory and Methodology”, Ed. Ruth WODAK ve Michael MEYER, *Methods of Critical Discourse Analysis*, 3rd Edition, Sage, Great Britain, 1-22.
- YANNOULOPOULOS, Yannis (2003), *Η Εγγενής μας Τύφλωσις: Η Εξωτερική Πολιτική και Εθνικά Θέματα από την Ήττα του 1897 έως τη Μικρασιατική Καταστροφή*, Βιβλιόραμα, Τετάρτη Έκδοση, Αθήνα.
- YÜCEL, Tahsin (2014), *Söylemlerin İçinden*, Alakarga, İstanbul.